

המטמון שבקטמון

הג - השבועות

מנהגים, הלכות והליכות, סגולות, פרפראות, סיפורים ומעשיות מהותו של חודש סיון,

דיני עירובי תבשילין, וקיצור כל דיני יום טוב

מאת הגאון רבי אברהם מימון הלוי שליט"א

רב בית כנסת 'רמה' בעיה"ק ירושלים תובכ"א ומחבר ספרים דרך האתרים, האושפיזין, ומשנת אברהם ועוד.

לעילוי נשמת- אהרן בן רוזה, משה בן אורה, חדווה בת רבקה טובה בת רחל, נילי בת מרים.

לרפואה שלימה- מור אבי רבי נתן בן ויקטוריה, הרב יעקב בן זהורה, מרת אמי רבקה בת סופיה, דודתי היקרה שולה בת ויקטוריה, שרה בת רחל, חיה גאולה בת פנינה.

הצלחה ופרנסה - רבי שלמה בן ברכה, גדעון בן חדווה

כל הזכויות שמורות לבית ההוראה "תורה ברמה"

בית הכנסת המרכזי 'רמה' - רחוב יוסי בן יועזר 11 קטמון ירושלים

ניתן להשיג בטלפון: 0548458068

אתה יכול להיות שותף בהרבצת התורה, עומדים להדפיס ספר המטמון שבפרשה ב' חלקים מאמרים מרתקים ומושכים את הלב על פרשיות השבוע....

דברי ברכה בקצרה

מוודה אני למלך מלכי המלכים שנתן לי את הזכות להרביץ תורה ברבים, שבח והלל אודה לו, ובכל תהילה נהלל לו, ובכל שירה נשיר לו.

וכמו כן אודה לכל החברים והידידים מתפללי בית הכנסת שיחד עברנו תקופה לא קלה וזכינו לסיים את מסכת תענית בחבורה גדולה אשריכם שזכיתם למעום טעמה של תורה.

וכן אודה לידידי הרה"ג רבי דוד מלמד שליט"א שעבר עם קולמוסו ותיקן ושיפץ, הקב"ה ימלא כל משאלות ליבו אמן, ויצליח בכל דרכיו ובכל מעשיו אמן.

וכן לתלמידי חביבי עדיו לגאון רבי משה אלמליח הי"ו שמוסייע לנו רבות ונצורות הקב"ה ימלא כל משאלות ליבו ויזכה לעלות במעלות התורה.

פרק א

מעלת חודש סיון

א. מזל החודש מזל תאומים

בספר היצירה (פרק ט משנה ה)¹, מובא שמזל חודש הזה כנגד מזל תאומים, ויש להבין כמה נקודות, א. מה הקשר בין חודש סיון למזל תאומים.

ב. מי הם התאומים האלה

ובכן תראו דבר פלא עצום במדרש (אסתר רבה פרשה ז אות יא) מובא שהמון הרשע מכשף גדול היה (ככה גם משמע במגילה יג ע"א) ובשעה שרצה להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים, חיפש באיזה מזל להכות אותם, כיון שעל פי חוכמת המזלות יותר קל לפגוע באדם שמזלו ירוד, ושם המדרש מאריך בכל מזל ומזל למה הוא נמנע ממנו, וביחס לחודש סיון, למה המן הרשע נמנע בו, אומר המדרש כיוון שהגיע למזל תאומים, מיד אמר מי אלו התאומים, אלו הם: "פרץ וזרח", בני יהודה, בנים של תמר, מיד נרתעה לאחוריו, ושוב צריך עיון ובירור למה דווקא נבחרו למזל התאומים 'פרץ וזרח', ומה הקשר שלהם לחודש סיון.

ג. התכונות של התאומים - מרגשים אחד את השני

בשביל להבין את הענין הזה שומה עלינו להתבונן להבין ולהשכיל, בתכונות שיש לתאומים. הנה בספר בני יששכר (מאמר חודש סיון מאמר א אות א) מאריך שהתאומים כיון שהם נולדו באותה שעה ובאותו זמן, מזלם שווה, ומבאר הבני יששכר שזאת הסיבה שאנו רואים בחוש, שתאום מרגיש וחש אם קורא משהו לאחיו התאום, ואם הוא נמצא חלילה בסכנה, או בצער או בצרה, גם כשכל אחד נמצא במרחק עצום ורב האחד מאחיו התאום,² וההסבר הרוחני לזה מבאר הבני יששכר כיון שהמזל שלהם הוא אחד אז גם אם האח התואם לא נמצא במקום אחיו, עדיין המזל רואה ומרגיש.

¹ הארכתני במקום אחר שיש ויכוח גדול מי חיבר את ספר היצירה, המיוחס לאברהם אבינו, עיין חלקת מחוקק (אבן העזר סימן א ס"ק ח), ובספר כל החיים (מערכת י אות כ) הביא ממשנת חכמים (אות שסו) שרבי עקיבא חיברו, ובספר זכר דוד (מאמר ב פרק א) עשה פשרה ביניהם. עייש.

² יש גם מחקרים רבים שעשו ניסיונות בין תאומים, וראו דבר פלא שהאחד מרגיש את אחיו, את הרגשותיו, רגשותיו.

ד. תאומים משלמים אחד את השני

אמנם צריך ברור וביאור שלכאורה, רוב ככל התאומים אחד מהם יותר מוצלח מחברו, יכול להיות לזה הרבה פירושים והסברים, בגלל שאחד קיבל יחס יותר מאחיו, ועוד נימוקים שונים, אבל עדיין אנו רואים בחוש שהתאומים יש להם תכונות נפרדות, כישרונות נפרדים, והתשובה ש'תאומים' הם בעצם אחד משלים את אחיו, נקרא לזה כך שני גופות ונשמה אחת, המילה 'תאומים', מזכירה לנו את המילים הבאות, 'תאום' דהיינו לתאם כלומר לקשר, וכן האם זה 'מתאים' תאומים אמנם הם אחד במזל אבל הם שונים בתכונות שלהם, הם פשוט 'מותאמים' אחד לשני, הם 'תאומים'.

וביסוד זה הסברתי בעבר את מה שהארכתי בספרי האושפיון (בפתחיה) בשם הרמח"ל המהר"ל ועוד שעשיו ויעקב אבינו היו התאומים הראשונים המוזכרים במפורש בתורה, אבל נאמר שם בתורה 'והנה תומים בבטנה', והשאלה נשאלת למה לא נאמר 'תאומים', התשובה מבאר הרמח"ל שעבודתו של יעקב היא הייתה להתעסק עם העבודה הרוחנית עבודת התורה והתפילה בבחינת יעקב איש תם יושב אהלים, ואילו עבודתו של עשיו הייתה להתעסק עם עבודת החוץ עם עבודה הגשמית, החומרית, לתקן אותה ולהביא ממנה תועלת ותיקון עולם, דהיינו הם היו 'תאומים', מתואמים בעבודתם, אבל עשיו לא עשה את עבודתו נאמנה, לכן נאמר והנה 'תומים' ולא 'תאומים' כי הם באמת לא היו מתואמים, שכן עשיו לא התאים את עצמו לתכלית הרוחנית שלו.

ה. כל עם ישראל תאומים

רבותינו בגמרא בשבת (פט ע"א) אומרים "ויחן שם ישראל" כאיש אחד ולב אחד, מה זה אומר שעם ישראל התייצבו בתחתית הר סיני כשכולם מאוחדים כמו אדם אחד? האם ראיתם פעם אדם עוקר לעצמו את השיניים שלו כי בטעות הוא נתן בים ללשון, האם ראיתם פעם אדם שמרביץ ליד ימין כי בטעות יד שמאל קיבל מכה מהפטיש, הרי שרק אדם ששכח ליטול את התרופות ירביץ לעצמו או יעקור את שיניו, ולמה??? כי זה האדם, הוא אחד הוא לא שני בני האדם, עם ישראל עמדו מתחת להר סיני ברמה של אחדות, שאם למישהו מעם ישראל- לא משנה מה שם משפחתו, ולא משנה מה עבודתו, ומה צבע עור פניו- היה מקבל מכה כל עם ישראל היו עושים... אח... אח... כואב לי.. כי פלוני קיבל מכה, אם אחד מעם ישראל היה מפסיד כסף, או איזה כבש ברח לו, כל עם ישראל היו מרגישים כאילו לכל אחד מהם נעלם כבש.

ולא רק 'כאיש אחד', אלא גם כ'לב אחד', בשביל שנבין את זה אני יפתיע אותך אדון קורא יקר, שאני יודע את מי אתה אוהב הכי הרבה, למי אתה דואג הכי הרבה, את מי אתה מעריץ הכי הרבה, למי אתה סולח הכי הרבה, למי אתה מפרגן הכי הרבה... לא!!!! לא

לחבר הילדות שלך, ולא לאמא שלך וגם לא לאשתך.... אתה יודע למי?? אני יגלה לך 'לעצמך'... כן כל אחד אוהב את עצמו, מטפל בעצמו, מפרגן לעצמו, באים רבותינו ואומרים לנו עם ישראל היו מאוחדים ומחוברים כל כך שכל אחד נתן ופירגן לשני וחשב על השני, בדיוק כמו שהוא חושב על עצמו.

באו ונגיד את זה במילים קצרות, כל עם ישראל היו באותה תקופה 'תאומים', כמו תאומים שכתבנו למעלה, שהם מרגישים אחד את השני, ככה עם ישראל היו באותה תקופה 'תאומים', גופות נפרדות, ונשמה אחת.

ו. אתם קרואים 'אדם' - עם ישראל נמצא באחדות

מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה עִם בְּעַל הַמַּגְלָה עֲמָקוֹת... שְׁהַמְלִיךְ בַּמְדִּינָתוֹ אָהָב לְלִמּוֹד תְּלִמּוֹד בְּבָלִי... יוֹם אֶחָד... הוּא מַגִּיעַ לְדַבְרֵי הַגְּמָרָא בַּמַּסְכַּת בְּבֹא מְצִיעָא (דף קי"ד ע"א), שְׂבָה נֶאֱמַר 'אַתָּם עִם יִשְׂרָאֵל קְרוּיִים אָדָם'... וְאֵין עֲכוּ"ם קְרוּיִים אָדָם... הַתְּעַצְבֵּן הַמְּלִיךְ... וְרַתַּח מְזַעֵם... מַה ??? אֲנַחְנוּ הַגּוֹיִים בְּהֵמוֹת? ... מַה? אֲנַחְנוּ חַיּוֹת? ... (אֲרַגּוֹן 'תָּנוּ לַחַיּוֹת לַחַיּוֹת'... הֵיוּ מְטַפְּלִים בְּהֵם יוֹפִי...).. מִיֵּד תִּקְרָאוּ לְרַב שֶׁל הַיְּהוּדִים לְכַאֵן.. מִיֵּד לְקַחוּ אֶת הָרַב מִבֵּית הַמְּדַרְשׁ... מַהְר.. מַהְר הַמְּלִיךְ עֲצָבְנִי... לְמַה? ... לֹא יוֹדְעִים... הוּא קָרָא בְּאֵיזָה סֵפֶר עֲנֵק.. עִם אוֹתִיּוֹת קְטֻנוֹת.. טוֹב, הִרְהַר הָרַב.. אוֹלֵי זֶה מְרִיתְחָא דְאוּרְיִיתָא.. יֵשׁ לוֹ אוֹלֵי קוֹשְׁיָא טוֹבָה... מְסַתְמָא קוֹשְׁיָא שֶׁל אֵי הִבְנָה.. כִּי הָרִי מַה גּוֹי יְכוּל לְהִבִּין?! .. טוֹב, נִכְנַס הָרַב לְאַרְמוֹן.. וְרוּאָה אֶת הַמְּלִיךְ זוֹעֵף וְזוֹעֵם.. כְּמוֹ שׁוֹר שֶׁחֹר בִּימֵי נִסְן... כְּמַעַט יוֹצֵא לוֹ עֶשֶׂן מִהָאֲזַנִּים... כֵּן, יְרוּם הוֹדוֹ הַמְּלִיךְ הַנִּכְבֵּד וְהַנּוֹרָא.. תִּגִּיד לִי כְבוֹד הָרַב, מִי זֶה הַחֲכָמִים שֶׁלְכֶם... כָּאֵן בַּגְּמָרָא כְּתוּב שֶׁאֲנַחְנוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת... וְאַתָּם הַיְּהוּדִים, אַתָּם הַבְּנֵי אָדָם.. תַּתְּבִישׁוּ.. כְּבוֹד הַמְּלִיךְ.. בְּבִקְשָׁה אֲנִי אֶסְבִּיר לְכֶם.. אֲנִי יְבָאָר לְכֶם... רַק תִּשְׁתּוּ אֵיזָה כּוֹס מִיָּם קְרִים... כֵּן, נו.. מַה הַהֶסְבֵּר.. תִּרְאָה כְבוֹד הַמְּלִיךְ בַּשְּׂפָה הָעֵבְרִית... יֵשׁ לְשׁוֹן רַבִּים... וְיֵשׁ לְשׁוֹן יְחִיד.. אִישׁ - יְחִיד... אִישִׁים - רַבִּים... אָנוּשׁ - יְחִיד.. אֲנָשִׁים - רַבִּים.. גְּבָר - יְחִיד, גְּבָרִים - רַבִּים, אָבֵל הִנֵּה 'אָדָם' בְּיְחִיד... אִף אֵין 'אָדָם'... בְּרַבִּים... (רַק אֲצֵל הַיְּלָדִים... הַבַּת שְׁלִי לֹא מְזַמֵּן אֶמְרָה 'אָבָא! אַתָּה יוֹדֵעַ? רְאִיתִי מְלֹא

אֲדָמִים'...) לומר לך כבוד הַמֶּלֶךְ, שָׂרָק אֶצֶל הַיְהוּדִים, אִם קוֹרָה לְאִיזָה יְהוּדִי בַחוּץ לְאֶרֶץ... שְׁפָלָל כָּאֵן לֹא מְפִירִים אוֹתוֹ וְלֹא יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ... כָּל עַם יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִים עָלָיו בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבּוֹכִים.. אָבֵל אֶצְלָכֶם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ... אִם קוֹרָה מִשְׁהוּ לְאִיזָה גּוֹי סִינִי.. אוֹ הוֹדִי... אוֹ סוּרִי... הָאֵם זֶה יְכָאֵב לְךָ כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ? ... מַה פֶּתְאוּם... לֹא יִזִּיז לִי אֶפִּילוֹ בְּצַפּוֹרֶן הַקֶּטְנָה שֶׁל הַרְגֵּל הַשְּׂמָאֲלִית... אַה... אָמַר הָרַב... זָהוּ... זָהוּ.. בְּדִיּוֹק הַהֶבְדֵּל... אַתָּם הַגּוֹיִים... אוֹלֵי אַתָּם מְגִדְרִים כְּ'אִשִּׁים'.. אוֹלֵי כְּ'אֲנָשִׁים' אוֹ אוֹלֵי כְּ'גִבְרִים'... אָבֵל אַתָּם לֹא 'אָדָם'... אַתָּם לֹא גּוֹף אֶחָד.. רַק עַם יִשְׂרָאֵל הוּא כְּמוֹ גּוֹף אֶחָד... שָׂאֵם קוֹרָה מִשְׁהוּ לְאֶצְבָּע הַקֶּטְנָה שֶׁל הַרְגֵּל... כָּל הַגּוֹף כּוֹאֵב....

ז. חודש הזה כנגד זבלון

ולפי כל זה נבין דבר נפלא שרבינו האר"י (כן הביא בשמו בספר בני יששכר מאמרי חודש תמוז – אב מאמר א אות ג) אומר שהחודש הזה הוא כנגד שבט זבלון, והאבן של זבלון באבני החושן הייתה יהלום, וכן מובא³ שחודשי השנה הם כנגד 12 לשונות של שמחה, והם גילה רינה וכו' וחודש סיון הוא כנגד 'אהבה', ויש לבאר את כל זה לפי מה שכתב בספר מכתב מאליהו שנתנה מולידיה אהבה, וזבלון מובא בזוהר הקדוש (פרשת ויחי דף רמב ע"א) היה נותן לאחיו יששכר מהאוכל שלו, בשביל שאחיו יששכר ילמד תורה, ולכן החודש הזה שהוא חודש של אחדות כמו תאומים כפי שבארנו למעלה, הוא כנגד זבלון.

ולפי זה נבין מדוע האבן של זבלון הייתה 'יהלום', משום שאנשי מקצוע היהלומנים יודעים שלשייף יהלום ניתן רק עם יהלום אחר בשונה משאר אבנים טובות, דהיינו היהלום נותן מעצמו, בשביל האחר, זהו בדיוק מהותו של זבלון, ולכן החודש הזה הוא חודש כנגד אהבה, שאהבה נוצרת על ידי נתינה.

ה. צירוף שם הוי"ה של חודש סיון

ולפי הנ"ל נבין את אשר כתב לנו רבינו האר"י שבכל חודש וחודש כשמברכים ברכת מקדש ישראל וראשי חודשים, מכוונים את צירוף שם הוי"ה לפי סדר של פסוק המאיר לאותו החודש, ובחודש סיון צירוף שם הוי"ה הוא: יְדוּתֵנו וְלַצֶּלַע הַמְשַׁכֵּן הַשְּׁנִית, וצ"ע מה

³ כן האריך בספר לב שמחה (חומש דברים עמוד פז), והביא לזה סמך מדברי רבותינו. עיי"ש.

הקשר בין הפסוקים המדברים על בנין המשכן, לבין חודש סיון שניתנה בו תורה? ונראה לבאר שבכדי לבנות בנין צריך איחוד של כמה מרכבים, של עפר, ומים, ואש, ורוח, אפילו שהם מרכבים שהם בעצם נוגדים האחד את השני, אבל יחד הם מרכבים בנין שלם, 'המשכן' נבנה 'מקרשים' 'אדנים' 'יריעות' 'בריח התיכון' ועוד... לכל 'קרש וקרש' יש בעצם תכלית, נגיד את זה כך בעצם לכל 'קרש' יש 'קשר' עם הבנין השלם, זה בעצם האחדות, האיחוד שיש, וזאת הסיבה שהצירוף קשור לבניית המשכן, כי לבנות 'משכן' צריך שכל אחד 'ימשכן' את עצמו לשני.

ט. ערב החג לא יקניז דם

אין להקניז דם, או לעשות כל טיפול רפואי שיש בו הוצאת דם, והטעם משום שיש שד ששולט בכל ערב חג השבועות, והאדם עלול להגיע למצב סכנה, אלא אם כן הרופאים אומרים שאותו אדם חייב לעבור ניתוח בדחיפות שלא ייכנס לכלל סכנה⁴.

פרק ב

ההכנה לקראת יום טוב

א. שם החג

כל חג נקרא על שם המצווה המיוחדת שיש בו, או על שם הנס והמאורע שהתרחשו בו, והנה חג 'השבועות' נקרא על שם ההכנה ועל ספירת העומר שספרנו במשך שבעה שבועות, לקראת חג מתן תורה, ללמדנו שלא ניתן לקבל את התורה ללא הכנה, ועוד טעם לשם 'שבועות' מלשון שבועה שנשבע הקב"ה שלא יחליף אותנו בשום אומה ולשון, וכן עם ישראל נשבע לפניו שלא נעזוב אותו יתברך⁵.

⁴גמרא שבת (קכט ע"ב) שיש שד ששמו טבוח, והמשחית הזה מתעורר בכל ערב שבועות. וכן הובא ברמ"א (סימן תסח), ובלבוש (סימן תצג), ובספר מועד לכל חי (סימן ח), ובאליה רבה (שם) מפלפל אם הסכנה דווקא בהקזת דם, או בכל הוצאת דם, וכשנצרך דחוף לעשות ניתוח יש להסתמך על הראשונים שכתבו שכיום אין לחוש לשד הזה ושומר פתאים ה' שכן כתב התשב"ץ (קטן תלמידו של מהר"ם מרוטנבורג סימן תקנו), ועוד האריך בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יב סימן מו) שזמה שהשולחן ערוך השמיט דין זה משמע שסבר שאין לחוש ושומר פתאים ה', ולכן חילק שם בין ספרדים לאשכנזים,

⁵ראה בטור ברקת (סימן תצד), ובמדבר קדמות (מערכת ש).

ב. טבילה במקווה

ישתדל בעוז ובתעצומות לילך למקווה טהרה בערב החג, כי בכל חג שבועות אנו מקבלים את התורה מחדש, ואיך יקבל התורה הקדושה כשחלילה שורה עליו טומאה, ובפרט שבספרי המקובלים האריכו שאדם שנטמא חלילה הנשמה האלוקית אינה שוכנת בתוכו עד שיטבול במקווה טהרה, לכן גם אדם שלא רגיל לטבול בכל השנה על כל פנים לקראת קבלת התורה ישתדל בכל כוחו לילך לטבול במקווה, וגם בערב חג שחל בשבת ישתדל לטבול במקווה טהרה⁶, שעה לפני חצות היום, או על כל פנים שעתיים לפני חצות היום⁷, שאז מתחילה הארת יום טוב, אמנם אם אין באזור מגוריו מקווה פתוח שעה לפני חצות היום יטבול בשעות הבוקר.

ג. הדברים שצריך להיזהר בהם במקווה ביום טוב

כיוון שהשנה חל יום טוב בערב שבת ורבים הולכים למקווה לטבול לכבוד שבת קודש, יש להם להיזהר בדברים הבאים: א. הטבילה לא תהא במים חמים רק במים קרים, או על

⁶ פרי עץ חיים שבועות (פרק א), באר היטב (סימן תצד ס"ק ז), כף החיים (שם ס"ק ה), הגאון חיד"א עבודת הקודש כף אחת (סימן כב אות א), והארכתי בספר דרך סגולה (ערך טבילה) במעלה העצומה שיש בטבילת המקווה כללל ובפרט בערב שבת ובערב יום טוב, שעל ידי הטבילה מטבלת ממנו זוהמת הנפש, והקב"ה מטביל את נשמתו בנהר דינור, וכמו שהאריך בכל זה החסד לאברהם (מעין ה נהר יא), ובספר פרדס רימונים (שער יג פרק ג), והרמ"ע מפאנו במאמר תיקוני תשובה (פרק יג), ועוד כתב הראשית חכמה (שער אהבה פרק יא אות כו כו) מי שהוא טמא אין הנשמה שוכנת בתוכו עד שיבטול במקווה, והניף ידו שנית בספרו ראשית חכמה שער הקדושה פרק יז אות צג), וכל האמור הוא ביום רגיל ובפרט בערב החג ובערב שבת שמרבינו האר"י בשער הכוונות (חלק ב דף סב ע"א) משמע שלא ניתן לקבל את אורות השבת והחג ללא טבילה במקווה טהרה, ושם בספרי דרך סגולה הארכתי עוד בדברים נשגבים מפי סופרים וספרים, במעלת הטבילה במקווה טהרה.

סתירה בדברי רבינו האר"י בזמן הארת שבת

⁷ הארכתי בספרי 'עילוי נשמות' (סימן ב – הצלה מחיבוט הקבר) שמצאו המקובלים סתירה בדברי רבינו האר"י מתי מתחיל הארת שבת ויום טוב, שמצד אחד בשער הכוונות (דף מב ע"ב) כתב שתוספות קדושת השבת או יום טוב מתחיל משעה ששית, דהיינו שעה קודם חצות היום, וכן כתבו בשער מאמרי רשב"י (קדושים דף כז ע"ב), ובפרי עץ חיים (שער הסליחות פרק ח). אמנם בשער הכוונות לקמן (דף סב ע"א), וכן בלשון דומה מאוד בשער הגלגולים (הקדמה כג) מובא, שאדם שנקבר בערב שבת אחר שעה חמישית אין לו חיבוט הקבר. וכן בפרי עץ חיים (שער השבת פרק ג) מובא שרבינו האר"י היה טובל אחרי ארבע שעות. ומכוח הסתירה בדברי רבינו האר"י נחלקו בזה חכמי הקבלה מתי מתחילה הארת שבת והארת יום טוב, ויש כמה תירוצים, וכשהצעת את הדברים לפני מורי המקובל הגר"ד פלדמן שליט"א האריך להשיב דאין סתירה, וההארה החיצונית מתחילה כשעתיים לפני חצות אמנם ההראה הפנימית מתחילה כשעה לפני חצות, ולכן שייך לטבול גם כשעתיים לפני חצות אמנם עדיף לטבול כשעה לפני חצות שאז הארה יותר גלויה, והאריך שם להביא כמה הוכחות שכלל שהטבילה תהא לפני בניסת השבת קבלת והמשכת ההראה ממנה תהא יותר גדולה, ובספרי שם הבאתי את ראיותיו.

כל פנים במים פושרים⁸. ב. לא ינגב את שערותיו בחוזקה, אלא יניח את המגבת על הראש בנחת, משום חשש סחיטת שערות הראש⁹. ג. יש להצטייד במגבת גדולה ועבה, שאם המגבת קטנה יבוא לידי סחיטת המגבת. ד. אסור לתלות את המגבת לייבוש¹⁰. ה. בטבילה זו אין בה משום הכנה משבת ליום טוב, ועל כל פנים יש להיזהר לא לומר בפה שטובל לצורך יום טוב, אלא לשם טהרה ולקבלת קדושה, אמנם במחשבה בזמן הטבילה במקווה יכול לכוון לקבל הארת יום טוב¹¹.

ה. לשמיה עשבים בבתי כנסיות

יש ענין לשטוח עשבים ולהעמידם בבית הכנסת, והוא מנהג קדום מימי מרדכי ואסתר¹². ב' טעמים נאמרו לזה, א. מפני שבחג נידונים פירות האילן, ב. מפני שהר סיני היה מקושט בפרחים. אמנם בהרבה מקומות בחוץ לארץ נהגו שלא להעמיד אילנות כיוון שזה היה מזכיר את החג של הנוצרים ימ"ש 'ובחוקותיהם לא תלכו' הגם שלפי ההלכה אין איסור בזה משום בחוקותיהם לא תלכו, כי כל מנהג שיש בו טעם, אין זה 'חוק' ואין בו משום 'בחוקותיהם' לא תלכו. אמנם, אם זה יעשה מחלוקת או שזה יצער חלק מהקהל בפרט אנשי חוץ לארץ שכל סממן שמזכיר להם את הגויים מפריע להם מאוד יוותרו למען השלום ולא יניחו עצים בבית הכנסת¹³.

⁸ משנה ברורה (סימן שכו ס"ק ז), אמנם במקום דוחק גדול כשאין מקווה אחר ונפשו עגומה עליו יסמוך על המקלים ראה בשער הציון (שם ס"ק ה), ובתנאי שיכנס ויטבול בזריזות גדולה, ראה שו"ת אבני נזר (אורח חיים סימן תקכו).

⁹ משנה ברורה (סימן שכ ס"ק נה).

¹⁰ משנה ברורה (סימן שא ס"ק קע).

¹¹ הארכת בפרטים הללו באריכות בספרי דרך תשובה בכתי"י, ועוד עיין בשו"ת עמק התשובה (סימ סט).

¹² רמ"א סימן תצד סעיף ג, ובברכי יוסף (שם) הביא ממדרשים שהוא מנהג שהיה נהוג בימי אסתר ומרדכי. עיי"ש.
¹³ הארכת בזה בתשובה לקהילה באוסטרייה ווינא, שמעיקר הדין אין בזה משום בחוקותיהם לא תלכו כמבואר בחכמת אדם (כלל פט), ערוך השולחן (סימן תצד סעיף ו), משנה ברורה (שם ס"ק י), אך אנשי חו"ל כידוע קשה להם עם מנהגי הגויים לכן אין לעשות מחלוקת ומהומה בזה.

ז. איסור גזל ואיסור קציצת עץ פרי

יש לאסור לקטוף ענפים מעץ שמניב פירות¹⁴, וכמו כן לא יקטפו פרחים מרשות הרבים, או מגינות השייכים לאנשים פרטים, ויעברו על איסור גזל, ואחרי כן יתלו אותם על הבימה בבית הכנסת ואיסור הגזל מקטרג בראש¹⁵.

ח. סגולה לבנים

הגאון חיד"א הביא שאדם שאין לו ילדים יקנה שושנים פים ויפאר את התיבה במקום שבו קוראים עשרת הדיברות, ויזכה לזרע בר קיימא¹⁶.

פרק ג

יום טוב שחל להיות בערב שבת – דיני עירובי תבשילין

א. תקנת עירובי תבשילין

השנה חל חג השבועות ביום חמישי בלילה, דהיינו בערב שבת, ומהתורה אין איסור לבשל מיום טוב לשבת, רק חכמים ראו צורך וטעם לתקן שכבר מערב יום טוב כשהאדם מכין את תבשילי יום טוב שייכין 'וערבב' גם את צורכי שבת, זה הטעם שמצוה זו נקראת 'עירוב' – מלשון 'ערבוב' תבשילי שבת עם תבשילי יום טוב¹⁷, ולתקנה זו מבואר בגמרא שני טעמים:

א. משום כבוד יום טוב – שחכמים חששו שאם יתירו לבשל ללא כל סימן והיכר משבת ליום טוב, יבאו אנשים ויזלזלו בכבוד יום טוב, ויבואו לבשל מיום טוב ליום חול, אך לאחר תקנתם של רבותינו שאפילו מיום טוב לשבת יש צורך לעשות עירוב תבשילין, שההכנות לשבת החלו כבר בערב יום טוב, הרי שאנשים יעשו חשבון ויאמרו לעצמם, ומה שבת שהיא חמורה מיום טוב אסור לבשל מיום טוב

14 בבא קמא (צא ע"ב) רמב"ם (הלכות מלכים פרק ו הלכה ח), ובשו"ת דובב משרים (חלק ב סימן מב) האריך להוכיח שגם לקצוץ מקצת האילן או ענפים הוא בכלל האיסור.

15 לענין גזל בקציצת האילנות ראה שולחן ערוך (חושן משפט סימן שנט).

16 בספר לדוד אמת (פרק לב).

17 כן כתב הרמב"ם (הלכות יום טוב פרק ו הלכה ב), אמנם הראב"ד השיג בחריפות 'הטעם הזה לנערים'.

לשבת ללא עירוב, הרי שברור שיש איסור לבשל מיום טוב ליום חול, ובכך כבוד יום הטוב גדל.

ב. משום כבוד השבת- רבותינו חששו שאדם בערב יום טוב יהיה עסוק בכל ליבו ובכל נפשו בהכנת התבשילים לכבוד יום טוב, ויש חשש שכבודה של השבת יתמעט, ראו חכמים צורך לתקן מצוות 'עירוב תבשילין', שבכך אדם יזכור כבר בערב יום טוב להכין חלק מצורכי שבת, ובכך לא יתמעט כבודה של השבת¹⁸.

ב. מצוה נדירה וחשובה

לנו לבני ארץ ישראל שאין לו שני ימים טובים מצוות עירוב תבשילין היא מצוה שבאה פעם בכמה שנים, והגמרא במסכת יומא (כח ע"ב) מביאה שאברהם אבינו עליו השלום קיים מצוות עירוב תבשילין, כמו שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי, ואמרו דורשי רשומות¹⁹, עקב ראשי תיבות קיים עירוב בישול, והטעם שהתלמוד מייחד מצוה זו לאברהם אבינו²⁰, יש לומר שהרי אחד מטעמי העירוב הוא משום כבוד שבת שלא ישכחו לכבד במנות מכובדות את יום שבת, אבל אצל אברהם שרבותינו אומרים שהברכה הייתה שרויה בעיסה ובמאכלים של אברהם אבינו, הרי שהיה צד לומר שאברהם אבינו פטור מעירובי תבשילין, באים להשמיע לנו רבותינו שאפילו שלא היה צד שייחסר לאברהם מאכלים מכובדים לשבת בכל זאת היה טורח ומכין עירובי תבשילין.

ומכאן ילמד כל אדם לקיים מצוה זו ואפילו שאינו רוצה לבשל לצורך השבת, יש עליו מצוה להניח עירובי תבשילין, ונחלקו הפוסקים האם כשאינן דעתו לבשל לצורך שבת האם יכול להניח עירוב בברכה, או לא, ועדיף לצאת ידי ספק יעשה איזה תבשיל או מיני עוגות ומאפים מיום טוב לשבת²¹.

¹⁸ ראה גמרא במסכת ביצה (טו ע"ב), ובבבית יוסף ובשולחן ערוך (אורח חיים סימן תקכז).

¹⁹ כן כתב רבינו החיד"א בספרו מראית העין (יומא שם).

²⁰ וראה בעין יעקב (יומא שם), ובגבורת ארי לבעל השאגת אריה

²¹ הגאון רבי משה שטרנבוך בספרו מועדים וזמנים (חלק ז סימן קכב) כתב שגם אדם שאין בדעתו לבשל לצורך השבת יכול להניח עירוב בברכה. עיי"ש. וכן נראה שמדברי הראשונים והאחרונים לא מצינו ולא ראינו שכתבו במפורש שדווקא כשדעתו להכין ולבשל, אלא כתבו שיש מצוה בדבר, ובפרט אם נתבונן בטעמים שתיקנו לנו רבותינו עירוב, לפי הטעם שהוא משום כבוד שבת, הרי שגם אם לא מבשל שום דבר ביום טוב לשבת עדיין יזכור את כבוד השבת ויניח מנות מכובדות לשבת, ולא יאכל את כל המנות וימלא את קרסו ביום טוב, ויעשה את שבתו כיום חול, וכן לפי הטעם שהוא משום כבוד יום טוב, שלא יבואו לבשל מיום טוב ליום חול, הנה הגם שהוא לא מבשל דבר וחצי דבר, עדיין חומר ההכנה ידועה לו מחמת העירוב, הגם שבפועל הוא לא מבשל. וראיתי בשו"ת משנת יוסף (חלק ב סימן ג ענף יד ד"ה ויש לחקור) שכתב שכשאינו מכין שום תבשיל מיום טוב לשבת לא יברך, וצ"ע שכן כתב המאמר מרדכי (סימן תקכז ס"ק יח), ובכף החיים (שם ס"ק קיג). עיי"ש.

ג. מאכלי שבת שיהיו מוכנים בעוד היום גדול²²

הגם שהתורה נתנה לנו רשות, והתירה לבשל ביום טוב, אך צריך שיהיה ניתן ליהנות ולאכול מהתבשילים ביום טוב עצמו, וגם אדם שכבר בני ביתו אכלו ושבעו, והכין סיר מלא עופות, אם יש שהות של כמה שעות מגמר ההכנה עד שקיעת החמה, אותו אדם לא עשה איסור, והטעם משום 'הואיל', דהיינו, שיתכן ואם יזדמנו אורחים ביום טוב יוכלו לאכול מן התבשילים.

והוא הדין גם לאדם שמבשל ביום טוב לצורך השבת, הגם שעשה עירוב תבשילין צריך לכתחילה ליזהר ולהקפיד שיגמור את הבישול, כמה שעות לפני כניסת השבת, כדי שעקרונית יכלו לאכול מהתבשילים גם ביום טוב על ידי אורח²².

ד. סוג התבשיל ואופן הבישול

כל סוגי הבישול מועילים כדי להיות התבשיל מוכן לעירוב, כגון צלוי, שלוק, מעושן, ואפילו כבוש נחשב כמבושל, אבל מאכל חי לא יכול לשמש כ'עירוב'²³. וכמו כן תבשיל העירוב צריך להיות תבשיל שאוכלים אותו עם פת, כגון דגים, בשר, סלטים מבושלים, כגון מטבוחה, סלט טורקי, פלפלים מבושלים וכל כיצא בזה, אבל דבר שאין אוכלים אותו עם פת, כגון אורז, או אטריות, לא ניתן לקיים בהם מצות עירוב תבשילין²⁴, ורבים נוהגים להניח 'ביצה' מפני שהביצה נשמרת גם בלי קירור²⁵.

ה. להניח פת

²² ראה בגמרא במסכת פסחים (מו ע"ב) שנחלקו שם האם אומרים 'הואיל', ולפי רוב הראשונים כפי שהביא אותם הבית יוסף (סימן תקכו) סוברים שאומרים 'הואיל', אך אם מבשל סמוך לשקיעה עובר באיסור תורה, כיון שאין 'הואיל', וזוהו למדו המגן אברהם (סימן תקכו ס"ק א), ובשולחן ערוך רבינו זלמן (שם סעיף א), ובאליה רבה (שם סעיף ב), ובמשנה ברורה (שם ס"ק ג), ורבינו יוסף חיים (פרשת צו אות ו), שגם כשמניח עירוב תבשילין, צריך להקפיד שמלאכת הבישול תגמר בעוד היום גדול, אמנם יש מהפוסקים שהקלו אפילו לבשל מיום טוב לשבת כשהניח עירוב תבשילין, אפילו סמוך לשקיעת החמה, כן כתב בשו"ת הרדב"ז (חלק ב סימן תרסח), ובפרי מגדים (פתיחה להלכות יום טוב א אות יז), ובערוך השולחן (סימן תקכו סעיף ג). ויש לחוש לכתחילה שהתבשילים יהיו מוכנים בעוד היום גדול, ורק בשעת הדחק ניתן לבשל עד סמוך לשקיעה, כן כתבו הביאור הלכה (סימן תקכו, סעיף א, ד"ה ועל), ובספר הזוון עובדיה (יום טוב עמוד רעח), ובשמירת שבת כהלכתה (כרך ב פרק יד) מאמר מרדכי (חגים עמוד 125).

²³ שולחן ערוך (סימן תקכו סעיף ה), ובשער הציון (אות כה).

²⁴ גמרא במסכת ביצה (טז ע"ב), ובשולחן ערוך (סימן תקכו סעיף ה).

²⁵ ראה ערוך השולחן (סימן תקכו סעיף יג).

לכתחילה בנוסף לתבשיל טוב להניח גם פת בשיעור כביצה משום שיש מהראשונים שסוברים, שהתבשיל מתיר בישול, ואפיה מתיר אפיה, אמנם מעיקר הדין, אם הניח תבשיל בלבד, יכול לבשל ולאפות מיום טוב לשבת²⁶.

ז. אופן הנחת העירוב

סדר הנחת העירוב תבשילין, בערב יום טוב יקח את התבשיל ואת הפת, ויברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וצונו על מצוות עירוב, ואחרי זה יאמר 'בדין עירובא יהא שרי לנא לאפווי ולבשולי ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיום טוב לשבת', ועדיף לומר כן בשפה העברית בשביל שיבין, ויאמר 'בזה העירוב יהא מותר לנו לאפות ולבשל ולהדליק נר ולעשות את כל צרכנו מיום טוב לשבת', וגם אדם שאין לו כוונה לבשל מיום טוב לשבת יניח עירוב, משום שעל ידי העירוב הוא מכבד את השבת²⁷.

ז. למי מועיל העירוב

וכמו שתבשיל בשיעור כזית מועיל לאדם אחד, כך הוא מועיל לכל בני הבית, דהיינו אם מתארחים ביום טוב ובשבת כמה משפחות עם ילדים נשואים, כולם נפטרים בעירוב של בעל הבית, וכן משפחה שמתארחת אצל משפחה אחרת, העירוב של בעל הבית פוטר אותם, והוא הדין בעל מלון שעושה עירוב הוא פוטר את כל המתארחים במלון, והוא הדין בישיבה, שהעירוב של הישיבה מועיל לכל בני הישיבה²⁸.

ח. העירוב של רב העיר או רב הקהילה

הגם שיש חובה ומצוה לכל אדם להניח 'עירוב תבשילין', יש מצוה נוספת על גדול העיר, רב המקום שיניח תבשילין עבור אנשי המקום, והעירוב של החכם והרב מכסה על אדם ששכח ולא עשה עירובי תבשילין שאותו אדם סומך על עירובו, וכן אדם שאין לו מושג ואינו יודע איך עושים ומה עושים, יסמוך על העירוב של החכם.

²⁶ שיטת רבינו תם שהתבשיל מתיר את הבישול, והאפיה והלחם מתיר את האפיה, ולכתחילה ראוי לחוש לשיטתו, ראה שולחן ערוך ורמ"א (סימן תקצו סעיפים ב, ג).

²⁷ יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים האם העירוב מתיר רק את צרכי הסעודה, או כל צורך שיש מיום טוב לשבת הוא נהיה מותר בעירוב, כגון לקפל את הטלית מיום טוב לשבת, או לגלגל את הספר תורה, ולמעשה מקילים בזה שהעירוב תבשילין חל על כל סוגי ההכנות, ראה אור לציון (חלק ג פרק כב סעיף 1), ובחזון עובדיה (עמוד ש).
²⁸ ראה חזון עובדיה (יום טוב עמוד רעז), ובספר מאמר מרדכי (חגים עמוד 127), ובחוט שני (יום טוב עמוד קנה).

אבל אדם שיוודע להניח עירוב תבשילין, לא יכול לסמוך על העירוב של החכם, וכן אדם ששכח פעמיים רצופות להניח עירוב, הרי הוא פושע ואינו יכול לסמוך על העירוב של הרב.²⁹

ט. אופן הנחת העירוב לכל בני הקהל

העירוב של הרב מועיל לנמצאים באותו תחום³⁰, ואופן העירוב כך הוא: הרב או הגבאי יתן את התבשיל לאדם אחר שיגביה אותו טפה, כדי לקנות אותו בעבור כל בני העיר או בני הקהילה, ולאחר שהעירוב שייך לכל בני הקהילה יאמר החכם בזה העירוב יהא מותר לנו ולכל בני העיר לאפות ולבשל ולהדליק נר ולעשות כל צורכנו מיום טוב לשבת, וטוב שהעושה את הקנין הוא אדם שאינו סומך על שולחן אביו, ובדיעבד ניתן לעשות את פעולת הקניין גם על ידי אשת הרב.³¹

י. בשאין עירוב

אדם שפשע ולא הניח עירוב, ואין לו אפשרות גם לסמוך על העירוב של החכם, כגון שפשע פעמיים ברצף, אם שכנו הניח עירוב יכול לתת לו את המאכלים שלו במתנה, ומכיוון שהאוכל שייך לשכן והוא כן הניח עירוב השכן רשאי לבשל אותם ולהכין אותם מיום טוב לשבת, וכמו כן בשעה שהוא מבשל ליום טוב ימלא סיר גדול בשביל שיספיק לו האוכל גם לשבת, ואין בכך איסור שהוא מבשל שלא לצורך, כיון שהוא מניח בפעם אחת סיר אחד על האש אין בריבוי באוכלים איסור³², ואם גם שכח לבשל כמות גדולה התיירו לו חכמים שיאפה ביום טוב פת אחת, וקדירה אחת, ונר אחד לכבוד שבת³³.

יא. עבר ובשיל ללא הנחת עירוב

עבר ובשיל במזיד מיום טוב לשבת, מותר לו לאכול את מה שבישיל, והטעם שאין חשש שילמדו ממנו אנשים, כיון שכולם יודעים שאותו אדם בישל נגד הדין, אבל אם עשה

²⁹ גמרא במסכת ביצה (טז ע"ב) מובא שחכמי התלמוד היו מניחים עירוב בעבור כל אנשי העיר, ראה שולחן ערוך (סימן תקכו סעיף ז), ונחלקו האם בשביל שיקרא פושע שלא יכול לסמוך על העירוב של חכם העיר צריך שיבטל את העירוב פעמים ברצף, או אפילו כשאין רצף ביניהם. ויש שיטת הערוך השולחן (סימן תקכו סעיף יח) שבזמן הזה שרבו הטרדות, אפילו כששכח פעמיים ברצף לא נקרא פושע, רק אדם שלא הניח בכוננה תחילה עירוב הוא נקרא פושע, ועוד ראה בחזון עובדיה (עמוד רצא).

³⁰ שולחן ערוך (סימן תקכו).

³¹ ראה שולחן ערוך (סימן תקכו סעיף ה, ט), ובשולחן ערוך (סימן שסו סעיף י).

³² ראה שולחן ערוך (אורח חיים סימן תקג סעיף ב).

³³ שולחן ערוך (סימן תקכו סעיף ב).

בהערמה שלאחר שסיים את סעודת יום טוב, בישל עוד סיר כאילו ליום טוב, ובכוונתו היתה לאכול ממנה בשבת, אסור לו ולבני ביתו לאכול מהסיר הזה בשבת, שאם כך כולם יבשלו בהערמה וישתכח מצוות עירובי תבישילין³⁴

פרק ד

המעלות הנשגבות והסגולות שיש בתיקון ליל שבועות, טבילה במקווה, הלכות ודינים שיש בליל שבועות

א. המעלות הנשגבות לזוכה לעשות את התיקון

לאחר הסעודה יזדרז מאוד לילך לבית הכנסת ללמוד את התיקון של ליל שבועות, וכל הזוכה להישאר ער כל הלילה וללמוד את התיקון זוכה לדברים נשגבים ועצומים. ונזכיר מעט מהם: א. יהי רשום בספר הזיכרונות והקב"ה מברך אותו בשבעים ברכות ועיטורים של העולם העליון. ב. לא ימות בשנה ההיא ולא יקרא לו שום נזק. ג. זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה.³⁵ ד. בלילה הזה זוכה לתיקון של כמה איסורי כרת³⁶, ה. זוכה לבנים ופרנסה בנקל³⁷. ו. זוכה לכתר תורה³⁸. ז. זוכה לתיקון אשר פגם בעיניו, ואת כל הלילות שהעביר בבטלה³⁹.

אחים יקרים מי רואה דברים נשגבים אלו, ויש לו איזה צד ללכת לישון על מיטתו, ולפספס את כל הברכות, הסגולות, והמעלות הללו.

ב. למי נודע התיקון

³⁴ שולחן ערוך (סימן תקכו סעיף כג).

³⁵ כל זה מבואר בזהר הקדוש (פרשת אמור דף צח), ובפרי עץ חיים (שער כג), ובשער הכוונות (ד, פט ע"א), ובאר היטב (סימן תצד ס"ק ו).

³⁶ תורת נתן לבעל המגלה עמוקות, ועוד ראה בשו"ת תורה לשמה (סימן תמט).

³⁷ פלא יועץ (ערך עצרת).

³⁸ טור ברקת (סימן תצד סעיף ד).

³⁹ פלא יועץ (ערך עצרת).

סדר תיקון ליל שבועות תוקן לפי רבינו האר"י⁴⁰, גם אברכים שלומדים שולחן ערוך וסוגיות ופלפולים, ילמדו את סדר התיקון, כי הוא תיקון עצום לנשמה⁴¹, אמנם נשים לא יעשו את התיקון⁴² ואם בכל אופן רוצות להשתתף בלימוד שיקראו תהלים. אדם שקשה לו להיות נעור כל הלילה לפחות שיאמר את התנ"ך⁴³.

ג. סדר התיקון

סדר התיקון בתחילה יאמר ג' פסוקים ראשונים וג' פסוקים אחרונים מכל ספרי התנ"ך, ומעלה עליו כאילו גמר את כל התנ"ך⁴⁴, וכן אמירת תרי"ג מצוות מעלה עליו כאילו קיים את כל המצוות כולם⁴⁵, ולפי חכמי הסוד אין ללמוד משניות בלילה הזה⁴⁶. אדם שיוכל לומר את התיקון כולו מעומד מפני כבוד התורה אשריו ואשרי חלקו⁴⁷.

ד. קריאת שמע

חצי שעה לפני חצות יאמר קריאת שמע על המיטה עם הפסוקים.

ה. להביא ברכות ללומדים

ענין חשוב ויקר להביא מיני מתיקה ושתייה לכבוד הלומדים בליל שבועות, לעילוי נשמה או רפואה, וכבר דרשו דורשי רשומות תיקון ליל שבועות ראשי תיבות תל"ש, שהוא גם ראשי תיבות תערוך לפני שולחן⁴⁸.

⁴⁰ שער הכוונות (פט ע"ב), ופרי עין חיים (דף קכז), ובספר מועד לכל חי (סימן ח אות יב), בן איש חי (במדבר אות ד).

⁴¹ ראה באריכות לגאון החיד"א בספרו לב דוד (פרק לא) שכתב בחריפות גדולה אודות הלומדים שאינם חפצים ללמוד את סדר התיקון על פי רבנו האר"י שההפסד שלהם מרובה ביותר, שהרי מי תיקן לנו להישאר ערים כל הלילה חכמי הקבלה והסוד על פי האמור בווהר והם אמרו לנו את סדר הלימוד של הלילה.

⁴² שו"ת רב פעלים (חלק א סוד ישרים סימן ט), עוד יוסף חי (פרשת וישלח), כף החיים (סימן תצד ס"ק ח) כתב לחלק בין נשים שנהגו לספור ספירת העומר לבין אלו שלא נהגו.

⁴³ כף החיים (סימן תצד ס"ק ח).

⁴⁴ ומה שכתבנו שמעלה עליו הכתוב כאילו אמר הכל, כן כתב בשו"ת התעוררות תשובה (סימן רצז).

⁴⁵ סידור היעב"ץ וסידור השל"ה.

⁴⁶ הגאון החיד"א בספר לב דוד (שם), ובבן איש חי פרשת במדבר (אות ג), וכף החיים (סימן תצד ס"ק ט).

⁴⁷ שו"ת תורה לשמה (סימן תל) וכתב שם דאפילו חלק ממנו מעומד גם כן טוב מאוד הוא.

⁴⁸ תיקוני שבת (צדקה אות סו), פרדס אליעזר (עמוד פה).

ז. ברכות בליל חג השבועות

העוסקים בתורה ומגישים להם מידי פעם במשך הלילה תה וקפה, אפילו שהו יותר משעה ומחצה, שיש בזה יותר מכדי שיעור עיכול המזון, אינם צריכים לחזור ולברך על כל כוס וכוס אלא די בברכה אחת והיא הפוטרת את הכל, וטוב שיכוון דעתו לפטור בברכה הראשונה כל מה שייבאו לפניו לאחר מכן. ואם יצא לחוץ מפתח בית הכנסת או בית המדרש צריך לחזור ולברך, ששינוי מקום נחשב להיסח הדעת⁴⁹.

ז. ברכות התורה וברכות השחר

מנהג בני עדות המזרח לברך כל ברכות השחר כולל ברכת התורה, גם אם לא ישן כלל באותו הלילה, מלבד ברכת נטילת ידיים, ואשר יצר, אלא אם כן הוצרך לנקבו שאז מברך אשר יצר⁵⁰.

ח. המבילה במקווה

יש לטבול במקווה לפני עמוד השחר, כחצי עשה, ויש סודות עצומים במקווה והיא נקראת מקווה של שער החמישים שמסגולת להושיע את האדם מכל צרותיו⁵¹, וכן רמזו על המקווה הנוכרת ממה שנאמר בפסוק (אמור כא, ו) 'כי את אשי ה' לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קודש', היינו שביום שבועות שמקריבים שתי הלחם אז עיקר תוספת הקדושה הוא על ידי המקווה, וכן הם מקריבים והיו קודש – ראשי תיבות מקווה⁵².

ט. זמן תפילת שחרית

יודרו בעוז ובתעצומות להתפלל תפילת שחרית בהתלהבות כי כל גמר התיקון מספירת העומר הוא בתפילת שחרית⁵³, ומעיקר הדין יכולים להתפלל גם קודם הנץ, אמנם

⁴⁹ שו"ת יביע אומר (חלק ו סימן כז).

⁵⁰ שיטת הפרי חדש (סימן מו סעיף ה), וכן בבאור הגר"א (שם) שברכות התורה תלוי בשינה, וכן סוברים עוד הרבה פוסקים, אמנם שיטת רבינו האר"י שהדבר תלוי ביום, ראה בן איש חי (זאת הברכה אות ג), כף החיים (סימן מו ס"ג), ובחזון עובדיה (יום טוב עמוד שיב).

⁵¹ שער הכוונות (פט ע"א), עיין ליקוטי מוהר"ן (דף נו ע"א).

⁵² אמרי נועם (חלק ג).

⁵³ הגאון חיד"א בספרו כף אחת (סימן כב אות ד), בן איש חי (במדבר אות ב).

לכתחילה לא יעשו כן⁵⁴, וכן החזנים לא יאריכו ויסלסלו מפני שהציבור עייף ויש כאן משום איסור טורח ציבור⁵⁵.

י. מכולכל בתפילתו מרוב עייפות

אדם שמרוב עייפות אינו זוכר בדיוק היכן הוא נמצא בתפילת העמידה ואינו זוכר היכן הוא נמצא אם הוא בג' ראשונות חוזר לראש, ובג' אחרונות חוזר לרצה ובברכה רביעית מתחיל בברכה הרביעית⁵⁶.

יא. קריאת התורה

נכון שרב הקהל או התלמיד חכם שבציבור, יעלה לקריאת עשרת הדיברות⁵⁷.

⁵⁴ כמבואר בדברי הפרי מגדים (אשל אברהם ס"ק א), והאריך בזה בתשובה הרב רצאבי (?).

⁵⁵ ישנם הטועים שאיסור טורח ציבור הוא מליצה או תוכחת מוסר בעלמא, ואפילו תלמידי חכמים, ויש להם לדעת, שיש שכתבו שאיסור טורח ציבור איסורו מהתורה, כן כתב רבינו השדי חמד בשו"ת מכתב לחזקיהו (סימן ט) בשם המהרי"ט אלגאזי, והוכיח כן מהגמרא יומא (ע ע"א) שהכהן הגדול היה קורא בעל פה, ואם הוא איסור דרבנן האין מותר לו לכהן לקרוא בעל פה, הרי קיימא לן (גיטין ס ע"א, תמורה יד ע"ב, שולחן ערוך סימן קמט) שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה. ובע"כ שאיסורו מהתורה. ובשדי חמד שם דחה את דבריו משום שיש הסוברים גדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה איסורם מדרבנן. עיי"ש. (ורבינו השדי חמד אזיל לשיטתו שעיקר האיסור דברים שבכתב, הוא מדרבנן, ראה מכתב לחזקיהו סימן ה, ובשדי חמד מערכת ד אות מו, ואגב יש חידוש נורא בשו"ת חקרי לב אורח חיים סימן יב דף יא, שאין איסור לקרוא על פה, רק אינו מקיים מצווה, ולדבריו יש ליישב את כל קושיות בנושא זה).

והארכתי להוכיח בספרי דרך תשובה (סימן נ) מפי סופרים ומפי ספרים, שעיקר איסור טורח ציבור הוא מחמת זלוזל בכבודם של הציבור, וכן מפורש בשו"ת הרשב"א (חלק א סימן קטו), וכן משמע מהריטב"א והמאירי (יומא ע ע"א) שכהן גדול ביום הכיפורים לאחר גמר עבודתו, היה קורא בתורה בפרשת אחרי מות מתוך ספר תורה, ושוב היה קורא בפרשת פנחס על פה, והטעם מובא בגמרא 'משום כבוד ציבור', וכתבו הריטב"א והמאירי 'משום טורח ציבור'.

ודין זה דטורח ציבור הובא בהלכה בכמה מקומות: א. שולחן ערוך (סימן קלה סעיף ה) שאם יש כהן בבית הכנסת אבל הוא נמצא באמצע קריאת שמע, לא ממתינים לו משום טורח ציבור. (על אף שיש 'וקדשתו', ויש לפלפל דאם 'וקדשתו' הוא מהתורה יש מכאן ראייה דאיסור טורח ציבור איסורו מהתורה, וראייה זו על אותו משקל שהביא המהרי"ט הנוכר). ב. במשנה ברורה (סימן רפב ס"ק ז) כתב שבית כנסת שרוצים להעלות מוסיפים יכולים להעלות, אבל לא יותר משלשה מוסיפים משום איסור טורח ציבור. ג. בשו"ת שאילת יעב"ץ (חלק א סימן סד) שצועק על אלו המאריכים במי שברך, ובהשכבות. ועוד עיין בשולחן ערוך (סימן קכד סעיף ג, וסעיף ד) ובמשנה ברורה (סימן קלט ס"ק יז), ובט"ז (סימן ח ס"ק ז), ויש עוד מקומות, ודי באלו, ואכמ"ל.

⁵⁶ כף החיים (סימן קיא ס"ק כ) ובעוד אחרונים שם.

⁵⁷ מגן אברהם (סימן תכח ס"ק ח), ובכף החיים (שם ס"ק כח).

יב. עמידה בעשרת הדיברות

אין לעמוד בזמן קריאת עשרת הדיברות, אמנם במקום שנהגו לעמוד אין למחות בהם, כיון שיש להם על מי לסמוך⁵⁸.

פרק ה

מנהג מאכלי חלב קריאת מגילת רות, קריאת תהלים

א. מנהג מאכלי חלב

מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, ורמזו זאת על מה שנאמר 'וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועתכם' שהוא ראשי תיבות חלב⁵⁹.

א. ישנם 5 שמות להר סיני ואחד הם הרים גבנונים⁶⁰.

ב. כיון שקיבלו את התורה, כשהלכו לביתם לא מצאו מה לאכול חוץ ממאכלי חלב כי לבשר צריכים הכנה רבה לשחוט לבדוק הסכין, למלווח הבשר לנקר את החלב, ולהכשיר את הכלים שבישלו בהם בשר טרפות, לכן אכלו מאכלי חלב ואנו עושים זכר לזה⁶¹.

ג. במדרש⁶² מובא שבשעה שמושה רבינו עלה למרום ורצו המלאכים לשרוף אותו הקב"ה שינה את קלסתר פניו לפני אברהם אבינו ואמר הקב"ה למלאכים לא זה שאכלתם אצלו, מה אתם המלאכים כפוי טובה??? ומיד התפייסו המלאכים עם משה רבינו ונתנו לו את התורה. והמדרש הזה צריך ביאור האם בשביל כמה לשונות של חרדל המלאכים מוותרים על חמדה גנוזה??? נתאר לעצמנו יעקב הזמין את חיים אצלו לארוחה, יעקב הכין סעודה רצינית עם מלא מאכלים ושתייה כדת כמו שצריך... חיים נהנה בסעודה, אכל... למחרת יעקב פוגש את חיים... מה נשמע חיים??? תן לי איזה סיבוב באוטו שלך... אוטו רציני ששווה חצי מיליון שקל... עולה יעקב לאוטו ולאחר כמה סיבובים אומר יעקב לחיים

⁵⁸ הגאון החיד"א בספרו טוב עין (סימן יא) כתב לקיים את המנהג הזה לעמוד בזמן קריאת עשרת הדיברות, וכן כתב הכף החיים (סימן תצד ס"ק ל), אמנם בשו"ת יחווה דעת (חלק ו סימן ח) כתב לבטל מנהג זה לפי תושבות הרמב"ם (סימן מו), ועוד עיין לדידי הגר"ה אפללו בשו"ת אשר חנן (חלק ט סימן ג).

⁵⁹ כן הובא מנהג זה בדברי הראשונים, כל בו (סימן נב), ארוחות חיים (אות יג), וברמ"א (סימן תצד סעיף ג), והביא רמז זה רבינו אביגדור (עמוד תעה).

⁶⁰ טעמי המנהגים (אות רכד).

⁶¹ משנה ברורה (סימן תצד ס"ק יב).

⁶² פסיקתא רבתי (פסיקא כה).

תשמע האטו הזה הוא שלי! זהו!!! חיים נבהל אתה בטח מדבר בצחוק... לא צחוק מה אתה לא מתבייש חיים אתמול אכלת אצלי ארוחה רצינית... אתה כפוי טובה זהו... מה כפוי טובה נזעק חיים כמה עלה הארוחה שאכלתי אצלך 300 שקל קח ותעזוב אותי... אם כן מה הטריק הזה שהופכים את פניו של משה רבינו לפני אברהם אבינו ושואלים את המלאכים לא זה שאכלתם אצלו מה הטענה בכלל??? וכי בגלל ארוחה המלאכים וויתרו על התורה חמדה גנוזה... ומסביר בהגהות תורת חיים⁶³ שהקב"ה בא לומר למלאכים אתם רוצים את התורה... הנה בוא נבדוק את ההיסטוריה שלכם.. כשהייתם כמה דקות בדמות בני אדם האם קיימתם את התורה??? הנה אצל אברהם אבינו אכלתם אצלו בשר וחלב... אם על דבר כזה פעוט שכל ילד קטן יודע שאסור לאכול בשר וחלב בזה נכשלתם, אתם עכשיו רוצים לקחת את התורה שיש בה עוד הרבה מצוות ואיסורים...

וזאת הסיבה שאנו אוכלים חלב, וגם בשר ושומרים ביניהם את ההרחקות של איסורי בשר וחלב להראות ולהודיע שבזכות הלכות ודיני בשר וחלב הקב"ה בא למלאכים בתביעה... שלא היה להם מה לענות והוריד בזכות זה את התורה.

ד. בשו"ת דברי יציב⁶⁴ כתב שנהגו לאכול כמו עוגיות ודבש שמכוסים בבצק, לרמז לכך שהקב"ה כפה עלינו הר כגיגית, ומכאן יש להביא רמז למנהג מורדיסטן שנוהגים לאכול מאכל שנקרא 'קדי' שהוא גם בצק שהפנים שלו מלא בחמאה גבינה ודבש.

ה. רבינו יוסף חיים זיע"א מביא שהוא רמז למה שמושה רבינו עלה למרום ארבעים יום שכן 'חלב' בגימטריה 40⁶⁵. (ויש עוד הרבה טעמים ודי בטעמים אלו).

ב. מגילת רות

מנהג ישראל קדושים לקרוא את מגילת רות ביום חג השבועות⁶⁶, ומנהגנו לקרוא אותה בתוך אמירת התיקון ואין מברכים על מקרא מגילה זו.

ונאמרו עשרות טעמים למקרא מגילה זו וכאן נסתפק בחמשה:

⁶³ תורת חיים (בכא מציעא פו ע"ב).

⁶⁴ אבן העזר סימן סא אות יא.

⁶⁵ בספרו אורח חיים (דרוש לשבועות).

⁶⁶ הדברים כבר מפורשים בוורה (חדש רות דף מד), ובילקוט שמועני (רמז תקצו), והביא מנהג זה הרמ"א (סימן תצ סעיף ט).

א. במדרש⁶⁷ מובא הטעם משום שלא ניתן לקנות תורה אלא על ידי ייסורים ומסירות נפש וכמו שרות הלכה במסירות נפש ובייסורים וזכתה שיצא זרע מלוכה, כך לא ניתן לזכות לתורה אלא על ידי ייסורים ומסירות נפש.

ב. ועוד טעם שמגילה זו מלאה במעשי חסד, וכך התורה תחילתה חסד וסופה חסד, תחילתה חסד שנאמר (בראשית ג, כא) 'ויעש ה' לאדם ולאשתו כותנות עור וילבשם', וסופה חסד שנאמר (דברים לד ו) 'ויקבר אותו בגיא'⁶⁸.

ג. ובראשונים מובא הטעם כיון שבתקופת חג השבועות הוא זמן הקציר, וכל הסיפור של רות היה גם כן בתקופת קציר חיטים⁶⁹.

ד. ועוד טעם הביא בספר אמרי פנחס⁷⁰ כי 'רות' בגימטריא "תג"ו", והם כמנין המצוות שהתחייבו ישראל בזמן תורה, כיון שהם היו חייבים כבר בשבע מצוות בני נח, וביחד יוצא הכל כמנין תרי"ג, ועוד שגירות בלא אות ו' יוצא בדיוק אותיות תרי"ג.

ה. כיון שביום עצרת, דוד המלך נולד ונפטר, ועיקר ספר רות הוא להראות את ייחוסו של דוד המלך⁷¹.

ג. קריאת התהלים

כיוון שיום חג השבועות הוא יום פטירת ולידת דוד המלך, יש ענין גדול לגמור את התהלים ביום זה⁷².

ד. המעלות העצומות באמירת תהלים

וכאן המקום לכתוב כמה גרגירים במעלת קריאת התהלים בכלל, וביום שבועות יום פטירת דוד המלך בפרט:

⁶⁷ ילקוט שמועני (שם) והביאו את דברי המדרש המגן אברהם (סימן תצ ס"ק ח), ובשולחן ערוך רבינו זלמן (סימן תצד סעיף יג).

⁶⁸ כן כתב אליה רבה (סימן תצד).

⁶⁹ כן הביא מהראשונים הדרכי משה (שם).

⁷⁰ אות שלא, וכן ראה בספר תשואות חן (שבועות) ובפרדס אליעזר (עמוד שכט) שהאריך בזה.

⁷¹ כמבואר בתוספות (חגיגה יז ע"א) כן הביא טעם זה בספר בכור שור (בבא בתרא יד ע"ב), הביאו השערי תשובה סימן תצד ס"ק יב).

⁷² ברכי יוסף (סימן תצד), הביאו הכף החיים (שם ס"ק לה), בן איש חי (במדבר אות ד).

א. בספר אמת ואמונה (אות רמו) לבעל השרף מקאצק זצ"ל כתב שדוד המלך כתב את התהלים שלא כסדר, שאם היה דוד המלך מסדר את התהלים כפי הסדר, כל יהודי היה יכול להחיות מתים.

ב. בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אורח חיים סימן לה⁷³) כתב לאיזה אדם שעשה עוון נורא ואיום וכך כותב לו פוסק הדורות הנודע ביהודה אני מצטט: ידבק מאוד בשירות ותשבחות של דוד המלך עליו השלום שהוא דבר גדול להלהיב האדם לאהבת הבורא ברוך הוא.

ג. והגאון המקובל רבי נפתלי הרץ זיע"א, תלמידו של הר"י סרוק, תלמיד האר"י למעלה מ-400 שנה, כותב בספר עמק המלך (סוף הקדמה ג' פרק יג עמוד 74):

אני מצטט: מצאתי כתוב בספר שחיבר מורנו הר"ר אביגדור קרא על מזמור ק"ן שהוא מזמור אחרון שבתהילים 'הללו אל בקדשו', והוא בכתב שלא נדפס מעולם, ובאמת הוא מדבר עמוקות, וסודות נפלאות, ובסוף הספר מביא מעשה רב וגודל כח ספר תהילים.

זה לשונו שמעתי מפי אבא מורי הקדוש הי"ד, כי בשנת קי"ב שנתיים אחר הגזירות, נשאר כפר אחד סמוך לערפורט, שלא שלטו בו האויבים, והיה מיושב בו איש מסכן וחסיד, לא כל כך יודע, לבד פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך ל' יום אחר פטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג וחסיד שהיה בערפורט, ונדמה לו שהיה עומד לפניו בתכריכו וספר קטן בזרועו. אז אמר לו החסיד, וכי אינך האיש אשר קברנו ביום פלוני פה, אמר לו כן דברת אני הוא, אמר לו ומה הספר הזה אשר לך, אמר לו ספר תהילים, ובאתי להזהירך שתזהיר את בני הישוב ההוא, שהייתי דר בו שיבירחו עצמם מן העיר וימלטו על נפשם, כי כלתה עליהם הרעה וימלטו אל הקהילות. כי כל עוד שהייתי חי, השלמתי וגמרת ספר תהילים בכל יום כמה שנים, בזכות זה האריכו שלוח, וניצולו עד הנה, ומעתה אין מי שיגן עליהם. ויהי בבקר ותפעם רוח החסיד, ושלה שליח מיוחד לשם, בכתבולהזהירם, והנה מקצתם היראים דברי החסיד, נמלטו וניצולו, ומקצתם שהתייאשו מן הפורענות ונשארו שם, ולא השגיהו בדברי החסיד עד שפגעה בהם יד ה' ומדת דינו.

ומהיום ההוא ששמע אבי מורי הרב אביגדור הקדוש ז"ל, הדבר הזה לא היה נמנע מלומר ספר תהילים בכל שבוע על פי ז' חלקים. על כן אל תרפה ירך ממנו כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהילים הוא דוחה כל מיני פורענות, וכמה פגעים רעים מעליו, ומעל בני ביתו ומעל

⁷³ התשובה המפורסמת האם צריך לגלות איסור אשת איש, או לכסות את הדברים מהבעל, האריכו בה רבינו הגרי"ח בשו"ת רב פעלים (אבן העזר חלק א סימן א) ובשו"ת יביע אומר (אבן העזר חלק ב סימן ב).

משפחתו ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות וטובות והצלחות אשרי הזוכה ומזכה הרבים. עכ"ל. ראו מה הכוח העצום של התהלים.

ג. כתב הגאון החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ת אות כח): דוד המלך ביקש מהקב"ה שהקורא תהלים ייחשב לו כאילו עסק בנגעים ואהלות, והטעם שביקש דוד דווקא נגעים ואהלות⁷⁴, משום שכתבו גורי האר"י ז"ל שאדם העוסק בסדר טהרות הוא מטהר ומנקה את עוונותיו וטומאתו, וזו הייתה כוונת דוד המלך שהקורא תהלים ייחשב לו כלימוד טהרות ויתנקה מכל עוונותיו ומכל פשעיו, וראיתי לרבינו אפרים (אחד מהראשונים, פרשת וזאת הברכה) שכתב 'כל האומר תהלים בכל יום כאילו קיים את כל התורה כולה', וזהו תוכו לרגלך ישא מדברותיך - ראשי תיבות תלים, וסמך ליה תורה צווה לנו משה, ועוד כותב רבינו אפרים (פרשת ויגש) 'כל האומר תהלים בכל יום זוכה להיות תחת כסא הכבוד'. עכ"ד.

נו אחים יקרים... מי קורא דברים אלו ולבו לא פועם בחוזקה??? מי קורא דברים אלו ונשאר שאנן... ולא תופס ספר תהלים ומתחיל להריץ עוד פרק... עוד פרק... עוד טהרה... עוד ישועה... עוד נס למשפחה שלך... עוד הצלחה לעסק... עוד הצלחה לך לרוחניות שלך... לנשמה שלך... עוד התקרבות לבורא עולם...

⁷⁴ ובספרי האושפיזין (שיצא לאור במהדורה חדשה בעזרת ה' בחג סוכות הבא עלינו לטובה) הארכתי שנכון שבספר נפש החיים (שער ד פרק ב) כתב 'דמי יודע אם הסכים הקב"ה בזה עם דוד שיהיו כנגעים ואהלות' עיי"ש. וכבר בספר חלקת יהושע (עמוד 1) האריך להוכיח מכמה מקומות שבקשתו התקבלה, וכן הביא את דבריו בשו"ת הר צבי (חלק א סימן קיז אות ב), ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק יח סימן סג), גם פלפל בנושא זה, והעירו שכבר רבינו החיד"א בספרו יוסף תהילות על התהלים פשוט לו שבקשת דוד התקבלה, וכן חידש חידוש עצום באשל אברהם מבוטשאטש (אורח חיים סימן רלח) דכיון שאמירת תהלים היא כנגעים ואהלות אין בעיה לפי הסוד לומר תהלים בלילה. עיי"ש. (אם כי יש לדחות שזו רק בחינה ופשוט). ועוד ראה בזה באריכות להגרי"ח סופר בספרו שובי השלומית (חלק י סימן כא). עיי"ש.

פרק ו

הלכות יום טוב הדברים המצויים, מקלחת, מנגל לפי ההלכה, ועוד

הדברים מאוד ארוכים בדיני יום טוב וכאן נעביר לפניכם את היסודות המושגים וכללי ההלכה בקצרה:

מלאכות המותרות והאסורות

ההבדל בין שבת ליום טוב היא, שבשבת כל מלאכה אסורה, אמנם ביום טוב מלאכה שנועדה לצורך אכילה מותרת ביום טוב, וכמו שנאמר (ויקרא כג ז) 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם', ולפי רוב הראשונים⁷⁵ מהתורה כל המלאכות שהם לצורך אוכל נפש הותרה ביום טוב, רק שחכמים ראו שאם נתיר לאדם את כל המלאכות כולם יתבטלו משמחת יום טוב, ולכן אסרו ביום טוב מלאכות שמוגדרות כ'מלאכת עבודה', היינו מלאכות שעושים אותם בשדה או במפעל, בכמות שגם אם הם לצורך אוכל נפש אסור לעשות אותם:

לקצור – לנתק דבר ממקור חיותו.

טחינה – טחינה אסורה ביום טוב, כגון לטחון קמח הואיל והוא נעשה לצורך ימים רבים. אמנם טחינה שהיא לצורך אותו יום מותרת והיא נקראת 'דיכה', וזה כתישת תבלינים, ו'טחינה' זו מותרת ביום טוב, ואין צורך לעשות שינוי בכתישה. אמנם כל ההיתר הוא דווקא במכתשת ביתית, לצורך אותו יום⁷⁶, וכמו כן מותר לרסק פירות וירקות וגבינה לצורך יום טוב.

דש – להפריד את החיטה מהקליפה, ותולדת מלאכת דש הוא מלאכת מפרק, היינו להפריד ולהוציא דבר מתוך דבר. ולכן אסור לסחוט ענבים ליין וזיתים לשמן, דהיינו אסור לסחוט פירות לצורך המשקה הנוזלי שלהם, אמנם יהיה מותר לסחוט לימון לתוך אוכל

⁷⁵ כפי שהביא את דבריהם הבית יוסף (סימן תצה), אמנם שיטת הרשב"א ועוד ראשונים שהוא איסור תורה וכן הביאו ראייה לדבריהם מהירושלמי (ביצה פרק ג).

⁷⁶ כמבואר כל זה בשולחן ערוך (סימן תקד, סעיף א), ולפי שיטת השולחן ערוך אין צורך בשינוי.

כגון לסלט או לדג. ונכון שיש מן הפוסקים⁷⁷ שהתירו לסחוט פירות כגון תפוזים ואשכוליות ביום טוב בשינוי, ועיקר טעמיהם הוא משני טעמים עיקריים: א. כיון שהסחיטה היא לא סחיטה בכמויות גדולות אלא זו סחיטה בתוך הבית, יש לדמות זאת לטחינה שהתירו דיכת תבלינים, כך מותר לסחוט. ב. כיון שלפי הרבה ראשונים כל איסור סחיטה בשבת הוא רק בזיתים וענבים ואילו שאר פירות איסורם מדרבנן, ולפי הרמב"ם והשולחן ערוך כל המלאכות שהם לצורך אוכל נפש איסורם מדרבנן יש להתיר לסחוט שאר פירות חוץ מזיתים וענבים.

אמנם להלכה ולמעשה רוב הפוסקים⁷⁸ לא היקלו בזה כיון שבדרך כלל סחיטה היא מלאכה שרגילים לעשות אותה לימים רבים.

בורר – מלאכת בורר שאסורה ביום טוב זה סוג ברור שעושים בשדה, כגון לברור בין החיטים ובין האבנים בטרם הטחינה, והנה באיסור בורר בשבת התירו מלאכת בורר רק כשהוא דרך אכילה ונאמרו בזה שלושה כללים א. שיוציא את האוכל מתוך הפסולות. ב. אכילה לאלתר. ג. יעשה זאת ביד ולא בכלי המיועד לברירה, ובשונה ביום טוב שמותר להוציא פסולת מתוך אוכל, לדוגמה אדם שלא אוהב לאכול בצל ביום טוב הוא יכול להוציא את הבצל מתוך הסלט, וכן אם נפל לסלט גרעין של לימון ביום טוב יכול להוציא את הגרעין, ומותר לברור אורז ביום טוב, וכן מותר לו לברור אגוזים מתוך שקדים לצורך הסעודה אפילו לעוד כמה שעות⁷⁹.

כלל מתוך, הוצאה והבערה – יש כלל חשוב בדיני יום טוב שנקרא מתוך שהותרו לצורך אוכל נפש הותרה גם שלא לצורך אוכל נפש בלבד, אלא גם לצורך שאר דברים שנהנים מהם, והם מלאכת הוצאה דהיינו, כמו שהותרה מלאכת הוצאה לצורך אוכל נפש להביא את המאכלים, הותר גם לצורך דברים שאדם נהנה מהם דהיינו להוציא ספר ובגדים או תינוק⁸⁰, וכן לגבי הבערה כשם שהותרה לצורך אוכל נפש לבישול הותרה גם שלא לצורך דהיינו להדליק נר להאיר או לחמם את הבית⁸¹.

⁷⁷ כן כתבו בספר שערים מצוינים בהלכה (פרק צח אות ז), ובשו"ת שמש ומגן (חלק ב אורח חיים סימן ל), ובשו"ת חלקת יעקב (חלק ב סימן פה).

⁷⁸ משנה ברורה (סימן תצה ס"ק יב), ובהליכות עולם (חלק ד עמוד קד), ובאור לציון (חלק ג פרק יט סעיף ה), ועוד רבים.

⁷⁹ ניתן לראות את כל פרטי הדינים בשולחן ערוך (סימן תקי סעיף א ואילך).

⁸⁰ שולחן ערוך (סימן תקיח).

⁸¹ שולחן ערוך (סימן תקיד), נחלקו הפוסקים בדעת השולחן ערוך האם דין מתוך הוא הותר לגמרי, אפילו שלא לצורך כלל או שעכ"פ צריך צורך מעט, ולהלכה צריך צורך קצת.

כלל השווה לכל נפש - כל המלאכות שהותרו לצורך אוכל נפש, או לשאר הנאות ביום טוב הותרו בתנאי שהוא דבר השווה לכל נפש, אבל לא! זה לא הותר לצורך אנשים מפונקים או אנשים חולים, והגמרא במסכת ביצה (כב ע"ב) לומדת ממה שנאמר 'אך אשר יאכל "לכל" נפש הוא לבדו יעשה לכם', ולכן דבר שהוא צורך לרוב אנשים מותר לעשותו ביום טוב⁸².

כללים והעברה וכיבוי - אסור להדליק אש ביום טוב משום איסור מוליד⁸³, ובכלל האיסור הוא להדליק גפרור וחשמל, והנה כיון שאיסור הדלקת אש ביום טוב איסורה מדרבנן מותר לומר לגוי להדליק אש לצורך מצוה, כגון בליל שבועות שנכבה האור או בזמן האכילה בלילה נכבה האור מותר לומר לגוי להדליק את האור אפילו באור של אגס? שיש בו הבערה גמורה.

דיני רחיצה - מותר להתרחץ ביום טוב במים שהתחממו על ידי דוד שמש, וכן במים שהתחממו מערב יום טוב, ומי שאין לו דוד שמש יכול להפעיל את הדוד החשמלי על ידי שעון שבת שיפעל לזמן הנקוב בלבד⁸⁴.

סיגריות - לפני כמה מאות שנים התעורר פולמוס עישון הסיגריות ביום טוב והיו שטענו שאסור לעשן כיוון שאינו מוגדר כשווה לכל נפש, אמנם רוב הפוסקים בזמנו כתבו שמותר לעשן, ואף הביאו בספריהם ציטוטים מרופאים מפורסמים דאז שטענו שעישון הסיגריות

⁸² ראה בגדר הדברים בספר מנחת שלמה (ביצה כב ע"ב).

⁸³ שולחן ערוך (סימן תקב), ויש מחלוקת בראשונים בגדר האיסור לפי שיטת הראב"ד רש"י ועוד משום שגולד הוא מוקצה, אמנם לפי שיטת הרמב"ם (הלכות יום טוב פרק ד הלכה א) כיון שהיה ניתן להדליק אש מערב יום טוב, עיין חזון עובדיה (עמו מט).

⁸⁴ באריכות בספרי דרך תושבה (סימן ס) וכאן אכתוב את תמצית הדברים, מים שהתחממו על ידי שעון שבת או על ידי דוד שמש דינם כמים שהתחממו מערב יום טוב שלפי רוב הראשונים, וכך פסק השולחן ערוך (סימן תקיא סעיף ב) מותר להתרחץ בהם ביום טוב, וכן כתבו בספר שמירת שבת כהלכתה (פרק יד סעיף ג), ובחזון עובדיה (יום טוב עמוד מא). ויש להוסיף דבר ברור כשמש שגם לפי הראשונים שיש משום גזירת מרחצאות במים שהתחממו מערב יום טוב, לפי שיטת הרא"ש ותוספות, הנה עיקר דבריהם משום שלרחוץ את כל גוף היא אינה הנאה השווה לכל נפש רק למפונקים, והיום בזמנינו אין אדם בעולם אפילו במדינות עולם השלישי, שאינם מתרחצים בכל יום וברור שהיא הנאה השווה לכל נפש, ולכן יהיה מותר לחמם מים בשביל לרחוץ את כל גופו, וגזירת מרחצאות נשארה לה רק במרחץ, וכן אין לחוש שיכנסו מים קרים לתוך הדוד ויתבשלו, והוא בכלל גרמא, ובכלל חזי לאורחים. ויש עוד הרבה סניפים וצירופים להקל בזה, והמחמיר הרי מונע מעצמו שמחת יום טוב ומצטער לחינם, ואם רוב הפוסקים התירו עישון סיגריות והגדירו אותו כדבר השווה לכל נפש, היעלה על הדעת שרחיצה לא תהא מוגדרת כשווה לכל נפש, ושוב הראוני שבש"ת אור יצחק (חלק אורה חיים סימן ר') גם פשוט לו כנ"ל שרחיצה בזמן הזה הוא דבר השווה לכל נפש ודפח"ח.

הוא משפר את הבריאות וכוח העיכול⁸⁵, ולמעשה כיום שכלי התקשרות הכניסו למודעות של אנשים שהעישון מזיק לבריאות רוב ככל הציבור אינו מעשן, ומכיוון שהדבר גורם צער נורא לרגילים לעשן, אינם צריכים להפסיק לעשן ביום טוב, אמנם המחמיר תבוא עליו ברכה. ויש להדגיש כאן שההיתר לעשן סיגריות ביום טוב הוא רק לאלו שרגילים לעשן בכל יום ולא לאחד שרגיל לעשן פעם בתקופה.

המעלים עשן - בקיצור המעשנים צריכים להיזהר בדברים הבאים א. כמובן להדליק את הסגירה מאש מצויה, מאש לאש. ב. לא לכבות את הסגירה, אלא להניח אותה במקום בטוח עד שתכבה מאליה. ג. לא לנער את האפר שמצטבר משום כיבוי.

מנגל - השמחים ביום טוב בהכנת 'על האש' עליהם להיזהר בדברים הבאים (והוא תמצית וקיצור מספרו של ידידי ועמיתי לתורה הגר"י רווח שליט"א ספר 'צלי אש'):

א. יש הנוהגים לסדר את הפחמים בצורת הר ופירמידה, בשביל שהאש תדלק בכל הפחמים, אסור לעשות כן ביום טוב, משום שנראה כבונה.⁸⁶ **ב.** פשוט שיש להדליק מאש לאש. **ג.** מעביר הפחמים – קוביות בצבע לבן, יש להקפיד לחתוך אותם לא לפי הסימון שלהם.⁸⁷ **ד.** אחרי הבערת הפחמים האש בוערת מחומרי התעברה אסור לכבות אותה אלא עד שתדעך מעצמה.⁸⁸ **ה.** אם רוצה להעביר את הגחלים יכול על ידי הנפנף על אף שתוך כדי הפעולה האש נכבית.⁸⁹ **ו.** מותר להניח שומן כבש או בשר מלא שמן, ומצוי שהאש מחמת השמן והשומן תבער יותר, מותר לכבותה כדרכה על ידי זליפת מים בשביל שהבשר לא ייחרך.⁹⁰ **ז.** אחרי סיום המנגל, גחלים שנותרו ויש חשש סכנה משום

⁸⁵ באריכות בספרי 'הפולמוס' ראה מגן אברהם (סימן תקיד ס"ק ד), קרבן נתנאל (ביצה פרק ב סימן כב אות י), ביאור ההלכה (סימן תקיא סעיף ד), ציץ אליעזר (חלק יז סימן כא) באריכות ועוד.

⁸⁶ כן העיר ידידי הגר"י רווח שליט"א בספרו הנפלא 'צלי אש' על פי האמור בשולחן ערוך (סימן תקב סעיף א), ובמשנה ברורה (ס"ק יב).

⁸⁷ כיון שאינו מתכוון למידה שלהם, ואין בזה משום מחתך, ובפרט שבשו"ת מנחת שלמה (חלק ב סימן יב) צידד לומר דכיון שהמידה נעשתה במפעל, והחותר אינו עסוק במדידה שיצא קו ישר אלא הדבר נעשה מעצמו אין זה בכלל מחתך, וידידי הגר"י רווח כתב כדבר פשוט שיש בזה משום איסור מחתך.

⁸⁸ לפי האמור בשולחן ערוך (סימן תקי ביאור הלכה שם), לענין גריפת תנור לצורך אוכל נפש, ששם אי אפשר בענין אחר, וכאן יכול להמתין עד שתדעך האש מעצמה.

⁸⁹ משנה ברורה (סימן תקב ס"ק ו).

⁹⁰ עין היטב בשו"ת תפלה למשה (חלק ב סימן כ אות ז), אודות הסתירה שיש בדברי השולחן ערוך, בין סימן תקד סעיף א, לבין סימן תקז סעיף ד.

העוברים והשבים או ילדים קטנים, יש לפנותם למקום שאין חשש סכנה, ואם אין לו לאן לפנות אותם ניתן לכבות אותם⁹¹.

מנגל חשמלי – מותר לכוון שעון שבת מערב יום טוב שהמנגל יידלק בשעה שרוצה⁹².

⁹¹ על פי שולחן ערוך (סימן שלד סעיף כז), והטעם כיון שכיבוי הוא דרבנן והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, התירו חכמים במקום חשש היזק הגוף ראה משנה ברורה (שם ס"ק פב) ובספר עלי אש (סעיף לג).

⁹² חזון עובדיה (עמוד עב).

לא כל מי שלומד תורה... הוא לומד תורה...

המאור שבה...

חכמינו הקדושים (מדרש איכה רבתי ובירושלמי חגיגה פרק א הלכה ז) אומרים לנו שאדם הלומד תורה... גם אם הוא רחוק מאוד מה' יתברך... בכל זאת 'המאור שבה מחזירה למוטב'.... כשקראתי את המדרש הזה בפעם הראשונה לא הבנתי לכאורה זה נגד המציאות.... שהרי רואים בהיסטוריה אנשים שעמלו ולמדו תורה... אנשים שהיו תנאים.. מחיה מתים... ובכל אופן פרקו עול מעל צווארם, ולא רק אלא אף גררו אחריהם רבים לעזוב את התורה הקדושה... היכן 'המאור' המדובר???

עשיו היה העיפרון הכי מחודד בקלמר...

בואו ונבדוק מעט בדפי ההיסטוריה... במחברות השחורות... הראשון שיצא לתרבות רעה... עשיו הרשע... קצת נתאר לעצמנו מה היה שם... בביתו של יצחק אבינו שמחו שמחה גדולה... נולדו תאומים... בסימן טוב ובמזל טוב... לאחר שרבקה אימנו עברה הריון בסיכון גבוה... יופי תאומים לא דומים בכלל... ומספרים לנו חכמינו (מדרש רבה תולדות פרשה סג אות י, מדרש תנחומא תולדות סימן ב) שעשיו ויעקב... גדלו ביחד... אכלו ביחד... ישנו יחד... כל בוקר האמא הצדקת רבקה הייתה מעירה אותם... לתלמוד תורה... עשיו ויעקב קומו לתלמוד תורה... עשיו היה גאון חריף ושנון ובהחלט עשיו היה העיפרון הכי מחודד בקלמר... ראה באריכות בספר נחלת שדה (עמוד שלה) שהביא לכך ראיות שעשיו הכי איש חכם מדברי רבותינו ז"ל, ואומרים רבותינו שעשיו נולד

כאיש מבוגר... עם שכל של איש גדול... עשיו כשהוא נולד הוא פשוט לא בכה... מה פתאום... ישר הוא התחיל לדבר... צהרים טוב... נעים להכיר אבא... נעים להכיר אמא... ברוך הבא לעולם הזה...

ויגדלו הנערים... מתי התגלתה הפנימיות של עשיו??? מתי השחיתות שלו התפרסמה??? אומרים רבותינו (במדרש שם) בגיל 13 בגיל בר מצוה... פתאום עשיו... שעד לא מזמן היה לומד בישיבה... ומפלפל בחכמה.. היה מוסר שיעורים ומערכות עמוקות בפרט בענייני תרומות ומעשרות... ובדיני כיבוד אב...

עשיו בוגר ישיבת 'שם ועבר'

פתאום כל השכונה... מתחילים להתלחשש... שמעת עשיו אתמול רצה.. מישהו... קבר אותו באיזה אדמה... לפני כמה שעות הוא חנק.. גזל.. חמס.. ועוד איסורים הכי חמורים... האיסורים שאפילו שכל אנוש לא תופס... אכזריות נוראה... רציחות בדם קר... מלא תיקים ספריות שלמות נפתחים נגד המאפיונר הצעיר... באשמת רצה... באשמת גניבות... נו ואם נבדוק היכן עשיו גדל... האם הוא גדל באיזה שכונת מצוקה??? האם עשיו גדל בשכונת עוני... בשכונת פשע.. האם עשיו גדל ללא אבא ואמא.. התשובה היא לא.. כולם יודעים איפה עשיו גדל.. עשיו גדל בביתו של קודש הקדשים צדיק הדור גדול הדור... שגם כסף זהב וצאן ובארות לרוב לא היו חסרים לו...

ובכלל עשיו היה בוגר ישיבת 'שם ועבר'... אז איך??? איך??? יצא כזה רשע.. כזה רע.. כזה אכזר.. עושק.. גונב.. רוצח.. גזל... מה הוא לא קיבל דוגמא אישית מאבא שלו... יצחק אבינו??? הוא לא קיבל דוגמא אישית מרבקה אימנו... איך זה שבאותו בית... באותה ישיבה.. באותו ספסל לימודים.. אחד יוצא בחיר

האבות שדמותו חקוקה על כסאו של הבורא כל העולמים מלך מלכי המלכים... (אותיות דרכי עקיבא אות ס') הצדיק הכי גדול.. ואילו בצד השני יוצא הרשע הכי גדול... ולא סתם רשע.. אלא שורש כל הרוע... הרשע הכי גדול.... מה קורה כאן רבותיי!!!!

היסטוריה על אנשים גדולים שיצאו לתרבות רעה...

ואת האמת לצערנו הרב אם תסתכלו בהיסטוריה..... היו אנשים גדולים בתורה... ולבסוף יצאו לתרבות רעה... ופרקו עול מעל צווארם... ואני אביא כמה דוגמאות..... אלישע בן אבויה שנקרא 'אחר'... שהגמרא במסכת חגיגה (טו ע"א, ובירושלמי שם פרק ב הלכה א) מספרת עליו שהשיג השגות רוחניות... שכמעט ולא ניתן להשיג... הוא התסובב בשמים ראה מלאכים... ראה שרפים... אחד מארבעה התנאים שנכנס לפרדס... מוזכר במשנה (מסכת אבות פרק ד משנה ב) היה לו כוח לחיות מתים... הוא עם כל גדלותו... עם כל קדושתו... עם כל ההשגות העצומות שזכה להם... ביום בהיר אחד רוכב לו על סוס ביום כיפור שחל להיות בשבת... תובע אשה לדבר עבירה... וכשאשה לא מאמינה לו... מה אתה הרי גדול הדור??? הרי אתה ראש התנאים??? רבו של רבי מאיר??? שמך הולך לפניך כאיש קדוש.. כתלמיד חכם... מחייה מתים... שמך מפורסם מסוף העולם ועד סופו... מה נפלת על הראש... מיד מתכופף אלישע בן אבויה... ועוקר צנן ביום שבת ונותן לה... בלי למצמץ בכלל... איך קורא דבר כזה???

וכן הגמרא במסכת סוטה (מז ע"א) מספרת שיש"ו ימ"ש זוכרו היה לא אחר מתלמידו של התנא רבי יהושע בן פרחיה⁹³ איך קורא דבר כזה... היכן המאור של התורה???

יש"ו באיזה תקופה היה?? וכן אם היו שתי יש"ו??

⁹³ אגב בספרי הפולמוס הארכתי במבוכה הגדולה, ובמחלוקת העצומה שיש בין הראשונים ובין מסדרי הדורות באיזה דור היה אותו רשע יש"ו, והדברים המומים וסתומים בפרט שגם הצנזורה בספרי הקדוש בכלל, ובתלמוד בבלי וירושלמי ובמדרשים בפרט, "תרמו" לערפל הכבוד הזה לבודק ולבחון באלו שנים חי אותו יש"ו ימ"ש, וכמו שמפורסם למי שיודע כמובן שבשנת תרכ"א הודפס ספר ששמו 'חסרונות הש"ס', ויצא קודם לכן בשם ספר 'השבת אבדה' בשנת תרי"ח שבו הם מוספים ומקבצים את כל המקומות שהחסירו בשל פחד המלכות והצנזורה.

ולפי גרסאות הש"ס שלא צנזר בגמרא במסכת סוטה (מז ע"א הובא בחסרונות הש"ס עמוד 28), ובגמרא סנהדרין (קז ע"ב, בחסרונות הש"ס עמוד 50) מובא שבשעה שטבח והרג ינאי המלך את חכמי ישראל ברחו רבי יהושע בן פרחיה ויש"ו לאלכסנדריה של מצרים, ואחרי כן נהיה שלום בירושלים ובאו לחזור והזדמנו ובאו לאכסנייה אחת וכיבדו אותם כבוד גדול, וקמו לפניהם והתבטא רבי יהושע ואמר כמה נאה אכסנייה זאת, אמר לו יש"ו רבי עיניה טרוטות' (פירש רש"י טרוטות – עגולות). אמר ליה רבי יהושע רשע בכך אתה עוסק' (פירש רש"י בכך אתה עוסק – מסכתל באשת איש), מיד הוציא ארבע מאות שופרות ונידונו את יש"ו, וכל אותו היום יש"ו בא לפני רבי יהושע ואומר לו רבי קבלני ולא היה משגיח בו, יום אחד היה קורא רבי יהושע קריאת שמע ובא לפניו ואמר לקבלו, הראה לו רבי יהושע בידו וכסבור שהוא דוחה אותו, מיד הלך זקף לבנה כעין מצבה לעבודה זרה והשתחוו, אמר לו רבי יהושע חזור כך, אמר לו כך מקובלני כל המחטיא את הרבים אין מספקין בידו לעשות תשובה, דאמר מר ישו כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל'. וכן סוברים כמה ראשונים ואף יש קבלה בידם שאכן רבי יהושע בן פרחיה היה רבו, ראה בספר הקבלה לרבינו הראב"ד (עמוד נג הובא בשו"ת יביע אומר חלק ג יורה דעה סימן ט), וכן הביא דעה זו רבינו אברבנאל בספרו מעיני הישועה (הובא בהגהות נחל אשכול עמוד יח), וכן הביא דעה זו בספר הדורות (ג' אלפים תק"ס ערך רבי יהושע בן פרחיה, עמוד 144).

אמנם כבר פקפקו בזה לפי האמור בגמרא בסנהדרין (מג ע"ב הוצאת עוז והדר הוספות מהצנזורה) מובא שתלו אותו בערב פסח על שהסית והדיח את ישראל. ובגמרא (שם סז ע"א) מובא ש'בן סטדא' בנו של פפוס בן יהודה, בן מרים נתלה גם בערב פסח, ומכוח זה הסיק ביד רמ"ה (סנהדרין שם עמוד רפט בהוצאה החדשה), ש'בן סטדא' הוא בעצם יש"ו, (ובספר שערי ראובן סימן יב הביא שכן מבואר בחידושי הר"ן, ובחידושי הר"ן הנמצא אצלי אין דבר כזה).

וכיוון לזה בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יד סימן צח) שכתב: דרש"י בגיטין (צ ע"ב) דפפוס בן יהודה היה בעלה של מרים מגדלא נשייא, וכשהיה יוצא מביתו לשוק היה נועל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם, ולציץ לזה מה דאיתא בחסרונות הש"ס לסנהדרין דף ס"ז ע"א: מביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו, וכן עשו לבן סטדא בלוד ותלאוהו בערב הפסח, בן סטדא בן פנדירא הוא, אמר רב חסדא בעל סטדא בועל פנדירא בעל פפוס בן יהודה הוא, אלא אימא אמו סטדא אמו מרים מגדלא נשי הואי כדאמרי בפומבדיתא סטת דא [על שם שזינתה קרי לה הכי, רש"י] מבעלה, ולהוסיף על זה מה שכותבים התוס' בחגיגה דף ד' ע"ב ד"ה הוה שכיח, דעובדא דמרים מגדלא נשייא בבית שני היה כי היתה אמו של פלוני

ע"ש, וכל זה מאמת מה שמסופר בתולדותיו של אותו פלוני (שנכתוב עליו בהמשך) בזה"ל: ויהי היום צום כפור עבר נגד חלונה של מרים מגדלא נשייא, שהיתה אשת פפוס בן יהודה, הפריץ יוסף פאנדרי, ובראותו כי אין איש בבית, הביא סולם ויצאה מרים מן החלון וברחו שניהם מירושלים ותהר ותלד לו את יש"ו. עיי"ש.

אמנם בתוספות הרא"ש (שבת קד ע"ב ד"ה בן סטרא) וז"ל: אומר ר"ת כל האומר בן סטרא יש"ו הנוצרי אינו אלא טועה, דהא פפוס בן יהודה בימי ר' עקיבא היה כדמוכח בפרק בתרא דברכות ויש"ו היה בימי ר' יהושע בן פרחיה כדאייתא בפרק בתרא דסוטה (מז ע"א) ולא כר' יהושע בן פרחיה שדחאו ליש"ו בשתי ידיו ור' יהושע בן פרחיה קדים ל' טובא לר' עקיבא. עכ"ל. וכן הוא בתוספות הרא"ש (סוטה מז ע"א), וכן הוא בהוספות על התוספות (שם הוצאת עוז והדר). עיי"ש. ובתוספות על התורה (בראשית ה כט) שהעירו על מנין שמונים הנוצרים, וכן הוא במאירי (סוטה פרק תשיעי עמוד קסו הוצאה מכון התלמוד הישראלי, במאירי הרגיל זה לא הודפס), וכן הגאון יעב"ץ בהגהותיו (עבודה זרה יז ע"א ובסנהדרין קז ע"א) הביא 'מצאתי כתוב באיזה ספר'.

וכן אותו ענין שהיו 'שתי יש"ו' כן ראיתי בילקוט הויכוחים ויכוח דרבינו יחיאל מפר"ז (עמוד 4) שהתווכח בממלכת צרפת עם אותו מומר רשע דונין ושם הקשה מה הביאור בדברי חכמינו גיטין (נו ע"א) שאותו יש"ו נידון בצואה רותחת, 'ואמר בלשון לעז בפני המלכה כדי להביא את ריחנו' שיש בזה דברי גידוף על אותו איש, והשיב לו רבינו יחיאל 'אמנם לא על אלהי הגוים דברנו ככה, רק על יש"ו אחר, שהלעיג על דברי חכמים ולא האמין לדבריהם רק לתורה שבכתב, ותדע שכך הוא שהיה אין כתוב יש"ו הנוצרי אלא יש"ו גרידא, ועוד אם אותו היה לא זו בלבד עשה שונה, אלא הסית והדיח את ישראל ועשה עצמו אלהים וכפר בעיקר אלא וודאי אחר היה שלא כפר בתורה שבכתב וכפר בתורה שבע"פ ונקרא מין. עיי"ש. אמנם אין כל כך הכרח שכך סבר שיתכן בשביל להשתיק ולסתום את טענותיו של אותו מומר ענה לו כן.

אמנם רבינו יוסף חיים זיע"א בספרו בן יהודיע (גיטין שם) בחר בדרך חדשה שבמקום לומר כדברי הראשונים הנ"ל ששתי יש"ו היו, כתב 'שהיו שתי פפוס בן יהודה. ויש לזה מקור מהראשונים בספר מגן אבות להתשב"ץ (חלק שני פרק ד עמוד 202 הוצאת מכון הכתב) כתב במפורש כדברי רבינו הבן איש חי.

וכבר רבינו מאור הגולה רבי משה סופר מרן בעל החתם סופר (קובץ ירושתנו כרך ב עמוד עב) העתיק בכתב יד את הקונטרס 'תולדות יש"ו הנוצרי' או 'מעשה תלויו', והמביא העתקה מכתב יד של 'החתם סופר' לאור מביא שיש המשערים שהיה בזמן התלמוד, ויש הסוברים שהוא מאוחר יותר אולם אין ספק שלקונטרס זה יש יותר מאלף שנה, הצנוורה הנוצרית אסרה את הדפסתו, והוא עבר בכתב יד, והחיבור הזה היה בידי רש"י ובפירושו על הש"ס (עבודה זרה י ע"ב, הובאה בהגהות וציונים של הוצאת 'עוז הדר' ברש"י שבע"פ – שבעין יעקב) והוא מצטט ממנו 'הכל כמפורש בספור תלית יש"ו'.

ועוד האריך בספר סדר דברים ליעקב (עבודה זרה עמוד שצא) להביא מקורות ואסמכתאות שקונטרס הנ"ל היה בידי הראשונים ועל חלק מהדברים יש לדון, והביא שם מהתוספות הרא"ש שהיה בימי הליני המלכה, וכתב על זה 'אין מקור לזה אלא מקונטרס זה', וכן מה שכתב הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק יא, הלכה ד) 'אף ישו הנוצרי שדמה שהיה משיח', שמקור מקונטרס הנ"ל, וכן הרמב"ם באגרת תימן מתבטא על אותו יש"ו ימ"ש 'ואנו קורין אותו ממזר', ותמה הרב קפח היכן המקור לזה, ושוב מהקונטרס הנ"ל. וראה שם שהאריך עוד בזה, ושם המעשה עליו בצורה שונה לגמרי, וראה עוד באריכות גדולה בכל זה בפתחיה לספר נטעי גבריאל (חנוכה), ובספר שערי ראוון (סימן יב), בספר מעשה צדיקים (סימן צו החדש עם הערות), ועוד ראה בקובץ בית ועד לחכמים (כרך ו סימן מד) במאמר בהקף עצום בכל המקומות שנאמר 'תרי הוי', והוספתי לזה באריכות גדולה בספרי הפולמוס.

וכן גם במאות שנים אחרונות... כמו תלמיד הרמב"ן שהיה משומד שהיה שמו אבנר שניתן לראות את ידיעותיו בתורה... בספר ילקוט הוויכוח... וכמו תלמיד רבינו יחיאל מפריו... ראה בספר ילקוט הוויכוח שרוב אלו שהביאו לשרפת ספרי הקודש ולחורבן נוראי זה דווקא אותם שלמדו תורה בצעירותם... וכן שבתאי צבי ימ"ש... ועוד רבים הם לצערנו ולבושתנו... ושוב השאלה נשאלת איך התורה הקדושה לא השפיעה עליהם???

וגם כיום אתה שומע על בחורים טובים... שפתאום כרעם ביום בהיר הם עוזבים את ספסלי בית המדרש... ואתה פשוט לא מבין... הרי הבחור הזה שישב כאן איתנו הוא למד בהתמדה... מה קורה כאן???. איך המאור והאש של התורה הקדושה לא השפיעו על אותו בחור... יש כאן תעמולה שצריך לפתור אותה... וזה לא תעמולה של הדור שלנו... אלא זו תעמולה סתומה... ולא מובנת...

לימוד תורה זה לא לימוד עוד חכמה....

ההסבר האמיתי לכל השאלות הללו... הוא שצריך להגדיר מה הוא 'לימוד תורה' באמת... מה שונה לימוד תורה מלימוד שאר חכמות... בזהר הקדוש (פרשת בעלותך דף קנב ע"א) איתא 'מאן דחשיב דהאי לבושא איהו אורייתא ממש, ולא מילי אחריתי, תיפח רוחיה, ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי'. תרגום המילים הוא מי שחושב שהתורה היא רק הלבוש שבה ולא יותר, תיפח רוחו ולא יהיה לו חלק לעולם הבא'... בספר חובת התלמידים (פרק ט) מבאר את המאמר הזה באריכות... ואסביר את הדברים בקצרה... התורה הקדושה היא לא עוד איזה חכמה... אלא היא נקראת חוכמתו יתברך... וכמו שאין לשכל אנוש... הבנה או השגה בה' יתברך כך אין שום השגה בחוכמת התורה... חכמת התורה היא לא

רק כוללת את כל החכמות שבעולם.. מטרת התורה זה להביא להורות לאדם הלומד... שהתורה היא כל העולם... מה זה אומר??? שכל עצם... כל גרגיר חול... כל כוכב... כל בנין.. כל מכונית... כל כוס פלסטיק.. יש לו שורשים בעולמות העליונים כי אין דבר בעולם הזה שקיים ונמצא כאן שאין לו שורש בעולמות למעלה... ומה מחייה את הכל דיני התורה.... (וכן עיין ביסוד זה בספר ליקוטי מהר"ן סימן לח, ובספר נועם אלימלך פרשת ויצא).

וכמו שסיפר רבינו חיים מוולאוז'ין בהקדמה לספרא דצניעותא (ד"ה והתבונן) ביום הראשון של פסח עלו כמה מתלמידי הגאון מווילנא לבית של רבם.... לקיים את המצוה החשובה להקביל את פני רבם ברגל (גמרא ראש השנה טו ע"ב) נכנסו לבית רבינו הגאון.... אבל מעט נבהלו... כשהם ראו שרבינו הגאון מעט בצער... והתפלאו מאוד... בכל חג וחג אנחנו רגילים לראות את רבינו שמח בשמחת החג.. אולי חלילה איזו גזירה קשה??? או קרא איזה דבר רע??? ואז אחד מהתלמידים אזר אומץ... ושאל כבוד מורי ורבי מדוע רבינו לא שמח כהרגלו בימי החג... והגאון מווילנא לא רצה לענות... אבל לאחר שהפצירו בו ענה כך הלילה הזה בא אלי אליהו הנביא וגילה לי חידושים עצומים ונוראים... על הפסוק בפרשת שלח לך (במדבר פרק יג פסוק יז) 'עלו זה בנגב'... וכשקמתי בבוקר הייתי שמח מאוד ומרוב השמחה הגדולה לא יכולתי להתאפק והרהרתי בפירושים שגילה לי אליהו הנביא... ומהשמים נענשתי וכל החידושים הסתלקו ממני (הגר"א לשיטתו שהרהור מחייב ברכות התורה ראה בביאור הגר"א סימן מז... ובביאור שיטתו בספרי דרך האתרים סימן י) לכן אני לא שמח... תלמידיו הצטערו בצער מורם ורבם.. ובירכו אותו שהקב"ה ימלא את חסרונו.. וישיב לו את החידושים שנשכחו ממנו.. כעבור כמה ימים התעניינו שוב תלמידיו... ושאלו

רבינו האם יש חדש עם החידושים מפי אליהו הנביא זכור לטוב... חיך רבינו הגאון ואמר ששוב התגלו לו בשנית.. והם אלפיים ומאתיים שישים אופנים לבאר הפסוק 'עלו זה בנגב'.... 'ומאופן אחד מהם יודע אני כוחות כל הבריות וכל אבר ואבר מה עניינו'...

פרופסור לתלמוד שמעולם לא למד תלמוד

כן בן אדם יכול להיות פרופסור לתלמוד... והוא מעולם לא למד תורה.... כי לתלמוד תורה זה לא לדקלם מלא סוגיות תלמודיות... ולדקלם דברי חכמה זה לימוד... אבל לא 'לימוד תורה...' התורה באה לחבר אותנו לאין סוף ברוך הוא... לרצונו יתברך.... אדם שלא מחבר את התורה עם רצון ה'... הוא לא לומד תורה.... התורה לא אמורה להשפיע עליו... ולא רק לא להשפיע עליו לטובה אלא הפוך לרעה ה' ירחם... כיון שנכנסה בו חכמה נכנסה בו ערמוניות כמבואר בגמרא בסוטה (כא ע"ב).

סטודנט שמתגעגע ללימודי פיזיקה???

ובשביל שאני אהיה בטוח שאכן כל הקוראים הנכבדים הרגישו מה אני כותב כאן... אני יחדד את הדברים עוד יותר ואשאל שאלה... האם פעם ראית סטודנט לרפואה שפשוט מתגעגע לחומר הלימודים שלו... בדיוק הפוך... זמן הלימודים זה זמן קשה... זמן מפרך... זמן שאף אחד לא רוצה לעלות אותו בזיכרון... האם ראיתם שתי פרופסורים שמתרגשים.. ומאבדים את החושים.. מאבדים את עצמם... כי פשוט הם היו שקועים באיזה מחקר פילוסופי עתיק יומין... התשובה היא לא!!! בתורה הקדושה זה לא כך אלא להפך כל אלו שלומדים תורה באמת

מתגעגעים! לומדים תורה בהתלהבות ובהתרגשות עצומה... למה?? כי התורה זה לא עוד חכמה.... זה חיים התורה זה אוויר לנשימה... התורה זה הכל...

לא סתם רבותינו בירושלמי (ברכות פרק ה הלכה א) אומרים שבאיזה חכם התקיים הפסוק (משלי ה, יט) 'באהבתה תשגה תמיד'... בריש לקיש שמרוב שהיה שקוע בתוך הלימוד היה בטעות יוצא מחוץ לתחום שבת... בלי להשים לב... כמה שמענו אפילו על רבותינו אפילו בזמן הזה שמרוב שקיעות ועיון בלימוד לא היו צריכים הרדמה לפני ניתוח כואב.. לחתוך בבשר החי.... או לעקור שן שזה כאבים איומים... אצל רבותינו הרב אומר לרופא תגיד לי מתי אתה רוצה להתחיל את הניתוח... ואז הרב שקוע בלימוד והוא לא מרגיש כלום...

ראש הממשלה עמד כמו בול עץ...

מי לא זוכר את ההסרטה שהפיצו אותה ברבים שרואים את רבינו עובדיה יוסף זצ"ל איך הוא שקוע בלימוד... ומלא צלמים.. ומלא עיתונאים.. וגם ראש הממשלה עומד לידו כמו איזה בול עץ... והוא כבוד הרב לא שם לב לסובבים אותו... לא לפלאשים של המצלמה... ולא לכל הרעש של כל העיתונאים והחברי כנסת... הרב באותו זמן שקוע.. עם המהרש"ם.. עם הבית יצחק.. עם הבצל החכמה... לא מעניין אותו מכלום... טוב עובר 5 דקות.. נו מה יהיה???? עד שאחד מבני הבית היה צריך לנער את הרב רבינו ראש הממשלה כאן... אה!! אה!!! כאילו הוא מתעורר מאיזה חלום... איזה שקיעות בלימוד... איזו אהבה לתורה... (ועוד רבים הם הסיפורים הארכנו בהם במקום אחר).

ילדים קטנים מבוגרים, מתבגרים חכמים כולם לומדים אותו דבר...

עוד הבדל מהותי שבלומוד שאר חוכמות יש הבדלים לפי רמת הגיל... ולפי הידע... ולפי הכישרון... הרי זה ברור שילד בכיתה ב' לא ילמד את אותו חומר שסטודנט באוניברסיטה לומד... וזה ברור שאותו סטודנט לא ילמד את מה שהפרופסור לומד... יש הבדלים ברורים בין החומר הנלמד... ובין הגיל.. ובין הידיעות ורמת ההשכלה והחכמה.. בתורה הקדושה.. זה לא ככה... הרב הגדול מכולם הן בגיל... והן בידיעות ובחכמה ובניסיון העצום שהוא צבר... והן הילד הקטן בגיל 9.... כולם לומדים את אותו חומש.. את אותו משנה... את אותה גמרא... אתה יכול ללכת לתלמוד תורה הקרוב ולהיכנס לכיתה ה' ולראות ילדים קטנים לומדים מסכת 'בבא מציעא'... ולהמשיך משם לבית מדרש של אברכים מלאים בתורה וגם הם לומדים בבא מציעא 'אלו מציאות'... ומשם אתה יכול להגיע לבית הרב הגדול מכולם שגם הוא לומד מסכת בבא מציעא... והשאלה איך זה יתכן הדבר הזה... הרי יש כאן פערים עצומים... פערים בגיל... פערים בחכמה... פערים בשכל... איך יתכן כדבר הזה... התשובה התורה היא לא עוד חכמה... התורה היא חכמה אלוקית... מעל השכל ומעל כל היגיון....

דווקא אלו שאין להם כישרון.. הם התלמדי החכמים..

כל חכמה קונים אותה לפי היכולות והכישרונות של אותו האדם... אדם שלא נולד עם כישרון מולד.. אין לו סיכוי להיות דוקטור... אין חיה כזאת... בתורה הקדושה זה בדיוק הפוך דווקא רוב הלומדים שבבחרותם ובצעירותם ניבאו עליהם... נו מה יצא ממנו... אחד מהרבנים בישיבה מתבטא... כן הוא לא קולט לא מילה ולא חצי מילה... אבל כיון שהתורה היא חכמה אלוקית... היא היא 'מחכימה פתי'....

עדות שהנצי"ב לא היה השפיץ...

מי לא יודע מי הוא הגאון הנצי"ב ראש ישיבת וולאז'ין הרב צבי יהודה ברלין זצ"ל... מי לא לומד בספריו הכבירים 'מרומי שדה'... 'עמק שאלה' 'משיב דבר' 'עמק דבר'... וכל שורה וכל אות בספריו אתה מתפעל מהחכמה העצומה.. מהעיון.. מהישרות... נו אתם הושבים בטח הוא נולד גאון.. "עם אי-קיו" הכי גבוה בעולם... חריף ומחודד... שגון מופלא... 'חד כמו תער'... אז תרשו לצטט לכם כאן עדות של אחד מקרובי משפחתו של הנצי"ב שהיה נקרא הגאון רבי ברוך הלוי זצ"ל שאת הגאונות והבקיאות האדירה שלו ניתן לראות בספרו 'תורה תמימה' על התורה... ואותו רבי ברוך הלוי כותב בספרו על הדוד שלו.. אח של אמא שלו הנצי"ב בספרו מקור ברוך (חלק ג עמוד תתלט) אני מצטט: 'כישרונותיו של דודי אחי אמי, הגאון מתולדתו היו בערך ממוצעים, ובכל אופן לא מצויינים, אך הודות לשקידתו הנפלאה, אשר לא יאומן ולא יסופר שקידתו וחשקו בתורה, הגיע למדרגה הרמה הגבוהה מעל גבוהה של העמלים בתורה, ומתכונת שקידתו כי כאשר הרגיש בהמשך זמן לימודו כי קרוב שתחטפנו שינה, היה טובל רגליו במים קרים למען תפוג ממנו הנטייה לשינה, ועוד מעשים נפלאים כאלה'....

משה הקטן שעלה על כולם....

מי לא מכיר את הגאון המהר"ם שיק... התלמיד הכי אהוב על רבן של ישראל החתם סופר... התלמיד הבכיר של החתם סופר... ורק בשביל שתבינו שהחתם סופר העמיד תלמידים גאונים אדירים.... (שלצערנו היום גם האברכים ראשם ורובם בספרי הקיצורים של הקיצורים.... וגם "הפוסקים" של זמנינו מצטטים ההוא אמר כך.. והוא אמר כך.. ומה יש לך אתה לומר כלום... חבל שלא מעיינים

בספרים האלה שמכל שורה נשפכת גאונות נוראה... ומהם מחבר ספר 'גורן דוד' הגאון רבי דוד דייטש... הגאון רבי אברהם גלאזנער מחבר ספר 'דור דרושיו' ... ועוד רבים הם בעל שו"ת קול אריה... בעל שו"ת עין הכדולח... ועוד רבים הם... ומי היה נחשב ראש התלמידים היה רבינו המהר"ם שיק שיצא מביתו כשהיה יתום מאבא... והיה בן יחידי לאמא שלו הוא יצא מביתו לכיוון הישיבה הגדולה בעיר הגדולה ישיבת פרשבורג בגיל 12 בלבד... כשהגיע לישיבה הגדולה והחשובה בכל סביבות ההונגריה... מגיע למשרד הישיבה בחור צעיר לימים... כששואל אותו אחד מרבני הישיבה נו מה אתה רוצה??? מה הביא אותך לכאן??? אל איזה סוגיא בתלמוד תרצה להבחן... ואז הנער הצעיר עונה... מה זה ש"ס??? מה זה סוגיא??? אני לא מכיר לא יודע... נו משניות אתה יודע... משניות... משניות... שמעתי פעם את המשפט הזה אומר הילד משה הצעיר... אה כן מהעיר שהגעתי ממנה היה חברה של משניות לעילוי נשמת הנפטרים... הסתכל הבוחן על הילד הצעיר תשמע נער צעיר כאן זה ישיבה שרוב הבחורים בה בקיאים כמעט בכל הש"ס... בפוסקים ראשונים ואחרונים... תסלח לי שאני בוטה... תסלח לי אבל נראה לי שיש לך מעות בכתובות.... יצא הבוחן מהחדר ומשה שיק הקטן נשאר המום... נשאר בהלם... אבל משה הקטן והצעיר לא וויתר ובשעה שראש כל בני הגולה גאון ישראל רבי משה סופר בעל החתם סופר נכנס לבית המדרש... רץ לכיוון שלו משה הקטן... ובלי להתבייש אמר לו הרב אני רוצה ללמוד כאן תורה... אני רוצה להיות גדול בתורה... אני הבטחתי לאמא שלי.. האמא שלי שלא היה לה כלום בחיים.. אשה אלמנה מסכנה ואומללה ענייה מרודה.. שלחה אותי לפה שאני ילמד תורה... בבקשה אני

מתחנן... ראה רבינו החתם סופר את ההשתוקקות שלו לתורה... את הכיסופים האדירים שלו לתורה... ואמר משה התקבלת לישיבה הגדולה בפרשברוג...

התפשטה לה השמועה בקרב הבחורים והאברכים ורבני הישיבה... ודיברו בניהם הבחורים... שמעתם אתמול קיבלו כאן לישיבה בחור צעיר בגיל 12 בלבד... מה??? בטח הוא גאון אדיר עילוי כישרון חריף ובקי חד כמו תער... לא איזה חד ואיזה מחדד.. הילד בקושי יודע לקרוא עם ניקוד... אז איך קיבלו אותו לישיבה מה אולי האבא שלו אחד מהנגידים והתורמים הגדולים... לא לא... אצל רבינו ראש הישיבה החתם סופר... מי שראוי ראוי מי שלא ראוי אינו ראוי...

מיד קרה החתם סופר לכמה מבחירי תלמידיו ואמר להם מהיום יש לך משימה... ללמד את משה הקטן.. טוב בשעה 7 בבקר התחיל החברותא הראשונה... התחילו ללמוד.. משניות.. ברכות... אבל כל כמה משפטים משה הקטן... אומר סליחה לא הבנתי... אפשר לחזור... אה סליחה לא הבנתי... רגע רגע!!! לאחר שעתים של לימוד הספיקו ללמוד בקושי שורה אחת של משנה.... אבל מה שהוא קלט... מה שהוא למד... הוא התחיל לחזור ולשנן.. עוד פעם ועוד פעם... המלמדים לא פעם הגיעו לפני החתם סופר במענה רבינו תשמע זה לא עובד בצורה כזו... הוא אמנם ילד צדיק המשה הזה.. אבל אין הוא לא קולט כלום... עד שקולט איזה שורה יוצא לנו האוויר מהנשמה.... ענה להם החתם סופר 'הילד הזה... הקטן הזה.. עם אהבת תורה שיש לו... עוד הוא יעקוף את כולכם'...

אט אט... משה הקטן היה לומד עוד שורה.. עוד מושג חדש... לא פעם היו מוצאים את משה הקטן מתפרץ בבכי כמו ילד קטן שרוצה איזה סוכריה... בוכה

בוכה... ומבקש ומתחנן ריבונו של עולם תאיר את עיני... מה בקשתי ממך אבי שבשמים לא כסף ולא זהב... בקשתי להבין כאן את השורה בגמרא...

עד שיום אחד זה קרה אחים יקרים.... בישיבה הגיעו לסוגיית 'דבר שיש לו מתירין'... סוגיא קשה מסועפת מהלכות מוקצה... להלכות נדרים... ועוד... ופתאום רבינו הקדוש קדש הקודשים החתם סופר נכנס לבית המדרש... דפק על הבימה וכולם שתקו... פתח את פיו רבינו הגדול תלמידים יקרים יש כאן איזה רמב"ם תמוה... רמב"ם קשה.. דברי הרמב"ם נסתרים מדברי הגמרא פלונית... אין לי ישוב.. אין לי תירוץ... ואז התחיל בית המדרש לגעוש ולרעוש... האריות שבחבורה התחילו להראות את כוחם בחריפות ובבקיאות... וניסו לתרץ את הקושיא האדירה... אבל את כל התירוצים דחה רבינו החתם סופר... אבל פתאום שומעים איזה קול דק... דקיק... מסוף בית המדרש... קול של הילד משה... הילד שעד לפני כמה חודשים לא ידע מה זה ש"ס... פתאום הוא אומר יש ליישב באופן פשוט... כך וכך... כל הבית מדרש נעמדו דום.. כולם היו בהלם.. מה איזה תירוץ פשוט איך לא חשבנו על זה.. מה קורה כאן??? מיד החתם סופר הלך לכיוון אותו משה הקטן ונישק אותו על ראשו... ואמר מהיום אתה משה תהיה מאוכלי שולחני... וככה אותו משה הקטן נהפך להיות גדול תלמידי החתם סופר.... עד שהחתם סופר שלח אותו לקהילות הגדולות באירופה... לשמש כאב בית דין וכמרא דאתרא... ולא רק זה שמו הלך בכל המדינות הפנו לו שאלות מכל קצוות העולם כפי שניתן לראות בספריו שו"ת מהר"ם שיק...

רבי יהונתן אייבשיץ מעיד על עצמו שכל הגאונות שלו רק בגלל שהוא התפלל על התורה.....

לא ניתן להשיג תורה בלי תפילה... בואו תראו כולכם שמעתם את השם הזה רבי יהונתן אייבשיץ... חלקכם שמעתם את הסיפורים המבריקים והחריפים שלו... וחלק קטן ממכם למדתם את ספריו וראיתם שם משהו שאין אצל שאר המחברים הרב רבי יהונתן... וכל סעיף קטן בספריו.... אורים ותומים... ובכרתי ובפלתי... הוא פשוט הופך את הקערה על פיה חריפות כזו עצומה... והוא הגאון החריף רבי יהונתן אייבשיץ מעיד על עצמו וכותב בספרו יערות דבש (חלק א דרוש ד עמוד פח) אני מצטט: ובדוק ומנוסה, אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה, שבו ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקיו ואף שלשעה יחשוב שאינו, בסופו ימצא שכן הוא, ואין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה.

עכשיו עם אתם עומדים פשוט תשבו... או אם אתם יושבים תחזיקו חזק בכיסא...

תראו מה רבינו יהונתן כותב אני מצטט: **וכן להיפך, אוי לי על שבירי בעת שאיני מתפלל בכוונה כראוי כל היום אין שמועתי בתורה מכוונת וקרעים אלביש, ולהיפך אם אזעק ואשווע לה' מקירות לבכי בתפלה לחונני דעה כי דלותי עד מאוד בעו"ה, אף הוא ירחם עלי להאיר**

עיני בתורתו. ולכן עם נבון וחכם, אל תאמרו הא דעדיף זה מחבירו לרוב שכלו ועוצם חכמתו ובינתו, לא כן הוא שקר נחלתם רק מתת ה' הוא כאשר נוחיל טובו וחסדו הגדול ברב תפלה ותחנונים, ואין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמע שישוב וירחמנו כי אל שומע תפלה הוא וקרוב לכל קוראיו באמת ולכן הסירו מסווה עיוורון.... עד כאן לשונו...

ההבדל בין ברכות התורה לברכת שאר מצוות למה???

ולפי זה נבין את ההבדל המהותי שיש בין ברכות התורה ובין ברכות המצוות... דהנה לפי ההלכה ולפי הדין יש איסור ללמוד ללא ברכות התורה (ראה באריכות בספרי דרך האתרים סימן י) ולכאורה במה שונה ברכות התורה משאר מצוות שהברכה בשאר מצוות לא מעכב את קיום המצוה???. הרי אדם נמל לולב ללא ברכה הוא יצא ידי חובה, וכן אם שמע קול שופר ללא ברכה יצא ידי חובה... מדוע בברכות התורה אם למד תורה ללא ברכות התורה הלומד עובר על איסור???

ההסבר לפי האמור כי כל המהות של הברכות הוא בשביל להתבונן ולתת הערכה שבאים לקיים את המצווה לכבודו של ה' יתברך (עיין רימב"א פסחים ז ע"ב, ובשו"ת נודע ביהודה קמא סימן צג) ... לכן בשאר המצוות שהאדם בפועל עושה את המצוה הוא מגביה את הלולב או שומע קול שופר, אין איזה צד או מחשבה שמעשיו הם לשם דבר אחר, מתוך מעשיו ניכר שכוונתו בשביל לעשות רצון ה' יתברך יתעלה שמו. מה שאין כן הלומד תורה יתכן וכל כוונתו רק בשביל להחכים ולחדד את שכלו ולהעשיר את ידיעותיו בכל מיני חוכמות... כחכמה חיצונית... לכן למצות 'תלמוד תורה' הברכה מעכבת בשונה מכל המצוות... הברכה על לימוד תורה באה לתת שימת לב ולהדגיש שהקב"ה הוא נותן התורה... הוא המלמד תורה ואילו אנחנו מחוברים... אליו אנחנו נושאים את עינינו....

פטנט ילמדו תורה בשבילך...

דור הכפתורים

בדורנו דור הפינוקים והתפנוקים... דור הכפתורים... דור שלא זזים... את הכל יעשו בשבילך... העיקר שתשב מתחת למזגן בספה רגל על רגל... מישהו ידפוק על הדלת... הקניות הגיעו... עוד דפיקה על הדלת... האוכל מוכן... ממש 'בני מלכים'...

אז היום אני רוצה להביא בפניכם פטנט עולמי... לא פעם נכנסת לאיזה שיעור של דרשן... או מרצה רציני שבאמת ממלא את השיעור בתוכן... מהתלמוד מספרי הפוסקים... ופתאום הוא דיבר על 'מעלות התורה'... שהתורה מצילה מיצר הרע (ראה ברכות ה ע"א, בבא בתרא טו ע"א, קידושין ל ע"ב, ובזוהר מקץ רב ע"א)... וכן שהתורה מגינה ומצילה את האדם... אפילו כשחטא... (כמבואר בסוטה כא ע"א)... ועוד מעלות עצומות ושכר אין סופי... ואז אמרת לעצמך... איך אני יזכה לזה... הרי אני עובד לפרנסתי... לא למדתי בישיבה.. האם יש פתרון כיום בדור הכפתורים??? בדור הדיגיטל והמדיה???

התשובה היא כן... יש והדברים מבוססים בספרי הפוסקים... יש מושג בהלכה שנקרא 'יששכר וזבלון' הובא בטור ובשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמו) דהיינו שאתה עושה עסק עם חוזה והסכם... עם אותו תלמיד חכם שכל התורה שהוא לומד... אתה זוכה בה... ולפי הרבה מהפוסקים לשניהם יש חלק שווה בתורה... דהיינו אם אותו תלמיד חכם לומד כיום 12 שעות.. נרשם לך שם בשמים... היום למדתי 12 שעות...

כך סובר בספר הפלאה (בפתיחה אות מג), כך סובר האור החיים הקדוש (שמות ל, יג, אם כי יש סתירה, ראה בספרו ראשון לציון יורה דעה שם סעיף כא, ויש ליישב), הגאון החיד"א בספרו ראש דוד (דף נט ע"א), הבני יששכר (חודש סיון מאמר ה), וכן נקט בשו"ת יביע אומר (חלק ז יורה דעה סימן יז בהערה), ובאריכות רבה בספר הלכתא מאורייתא (סימן יב), ובספר שמח זבלון, ובספר יששכר זבלון... ועוד רבים המה, וכאן אזכיר בקצרה בקצה המולג ממש....

המעלה של המחזיק תורה... של הזכולון יותר גדולה מהתלמיד חכם...

ניצול מיצר הרע - הרי"ף על העין יעקב (עבודה זרה פרק א סימן יט) אני מצטט את לשונו: הגומל חסד עם התלמיד חכם בין שיש בידו תורה, בין הרבה בין מועט, אותה הזריעה של הצדקה והגמילות חסדים, על כל אופן תורה, היא מועילה כאילו הוא עצמו עסק בתורה, שמתוך התורה מסתלק היצר הרע, גם אדם זה שעשה צדקה וחסד עם תלמידי החכמים, הרי הוא כמוהו, ומשלה מעליו היצר הרע כאילו הוא עסק בתורה'. והאריך בזה בשו"ת יביע אומר (חלק ז יורה דעה סימן יז אות ד).

המחזיק תלמיד חכם זוכה ללימוד תורה לשמה - הגאון החיד"א בספרו ראש דוד (פרשת קדושים), ובחתם סופר (עירוכין צו ע"א), ובספר מרומי שדה (ברכות יז ע"א) כולם כותבים פה אחד שהמפרנס תלמיד חכם זוכה לתורה לשמה כתורת משה רבינו, תורה בטוהרה, תורה בקדושה ובנקיות, ובכל המעלות העצומות.

אינו מת על ידי מלאך המוות רבי אברהם אזולאי בספרו חסד לאברהם (מעין ב נהר לב) כתב באריכות מדברי הזוהר שתלמיד חכם שעוסק בתורה אינו

נהרג על ידי מלאך המוות, והזכיר שם שגם אלו העוזרים ללומדי תורה אינם מתים על ידי מלאך המוות. ובספרי עליוי הנשמות (פרק ב) הארכתי שיש שבעה דרגות במיתת האדם.

בעולם הבא זוכה לשבת עם בישיבה של התלמיד חכם ומלמדים אותו את כל התורה כולה - כך כתבו הגאון חיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת מ אות לו) ומקורו ממדרש ילקוט ראובני (פרשת ראה קסה ע"ב) .

מתכפרים לו עוונותיו - הגמרא במסכת סנהדרין (קב ע"ב) על אחאב שהיה מלך רשע עובד עבודה זרה, גילוי עריות ובכל אופן כיפרו על חצי מעוונותיו, כיון שהיה תומך בתלמידי חכמים. ומבאר המהרש"א שזה על אחאב הרשע שהיה דבוק בו עבירות חמורות, אבל סתם אדם אם יתמוך בתלמידי חכמים יתכפרו לו כל עוונותיו.

שפתותיו דובבת בקבר - כמו שאם אותו תלמיד חכם חיבר ספרים ולאחר פטירתו, וגם בימי חייו כל רגע שלומדים בספר יש לו שכר, וגם שפתותיו דובבת בקבר (יבמות צז ע"א) כך גם העוזר לתלמיד חכם, כן כתבו החפ"ן חיים (בספרו תורת הבית), והגאון האדיר רבי יצחק אלחנן בספרו מעין יצחק (דף קנה).

ועוד מעלות עצמות ונשגבות... אשרי מי שתומך בתלמידי חכמים... אשרי לו בעולם הזה.. ובעולם הבא...

'השמיכה' שהצילה את גדול הדור

אני אסיים עם סיפור... שכל פעם שאני כותב אותו, אני פשוט נחנק מדמעות.....

לפני למעלה ממאה שנה באירופה, היה בחור אחד שחשקה נפשו ללמוד תורה באחת הישיבות הגדולות.... אבל העניות והדחקות הייתה מנת חלקם של יהודי אירופה.... ולא היה כבר מקום בישיבה.... אמנם ליד הישיבה היה בית כנסת, שהיו לומדים בו עשרות בחורים.... ובשעות הצהרים היו הבחורים אוכלים בביתם של אנשי העיר.... ובלילה היו ישנים על ספסלי בית הכנסת.... ומה לעשות.... גם ספסל לישון בבית הכנסת כבר לא היה פנוי.... מה עשה אותו בחור? החליט לישון על הרצפה הקפואה... בקור והכפור של ארצות אירופה.... והנה, למחרת בבקר הגיעו אנשי העיר להתפלל בבית הכנסת, ואנשי העיר רואים את הבחור הזה ישן על הרצפה.... ניגש הפחח של העיר לאותו בחור: תשמע! הבקר ראיתי אותך ישן על הרצפה הקפואה, וממש אני מרחם עליך.... אני בן אדם ערירי, אין לי משפחה, בוא אלי הביתה! יש לי בית גדול, אני אלמד אותך את מקצוע הפחחות, וגם תירש את כל הרכוש שלי.... בית גדול.... תשמע, אני אתן לך לקבוע עתים לתורה.... אותו בחור אמר לו: אני יענה לך מחר בבקר.... אותו לילה שהבחור דגן היה צריך שוב להניח את גופו על הרצפה הקפואה.... שרר קור עז ביותר.... החליט הבחור: זהו! די! נמאס לי! כמה אני יכול לסבול? אני אלך להיות פחח.... אני אעזוב את בית המדרש, מה אני יכול לעשות?.... והנה, כשכל הבחורים עלו על הספסלים על מנת ללכת לישון, ואט אט כבו האורות בבית המדרש.... דפקה על דלת בית המדרש אשה, ובידה שמיכת צמר עבה.... מיד פתח הבחור את דלת בית המדרש.... ושאל: כן גברת?... במה אוכל לעזור?... - היום חשבתי לעצמי - ענתה האשה - מה אני יכולה לעשות למען התורה.... ללמוד תורה? אני לא יודעת לקרוא... לשלוח את בעלי ללמוד תורה? אין לי בעל, הוא כבר נפטר.... בנים, גם אין לי....

החלטתי לתרום את השמיכת צמר הזו.... אותו בחור שמח שמחה עצומה....
וסוף סוף הוא ישן על שמיכת צמר, ולא על הבלטות הקפואות....

למחרת כשהגיע הפחה המדופלם...אמר: נו, בחורצ'יק! היום אנחנו מתחילים
לעבוד ביחד?... ענה לו הבחור: לא ולא! אני לא יעזוב את בית המדרש!... אבל
מה אתה עושה? איך אתה ישן על הרצפה הקפואה?... - אה! אל תשאל! ברוך
השם אשה אחת צדיקה הביאה לי שמיכת צמר!.... ומאז אותו בחור התמיד
בתורה, ונהפך להיות תלמיד חכם עצום.... ולימים, עלה לארץ ישראל.... אותו
בחור נהיה לאחד מגדולי הדור, ראש ישיבה עם אלפי תלמידים....

יום אחד, הוא הודיע לכל תלמידי הישיבה שהיום כולם יוצאים ללויה של אשה
אחת ערירית מתל אביב!!!! מה קרה הראש ישיבה??? הכל בסדר רבינו??? אך
כמצווים ועושים, מיד יצאו כמה וכמה אוטובוסים משיבת פונוביז'.... לכיוון תל
אביב.... לתדהמתם של השכנים של אותה אשה, שאין לה משפחה בכלל, ורק
באותו בוקר התחננו מכמה אנשים שיבוא ללויה בשביל שיהיה מנין... והנה
להפתעתם ולתדהמתם הם רואים אלפי בחורים.... ואז 'אותו בחור' שכיום הוא
ראש ישיבה.... פתח בהספד ואמר: מורי ורבותיי! אני רוצה להספיד את האשה
הזאת!.... ואז הוא סיפר... רבותיי! בזכות האשה הזו אני כיום ראש ישיבה!....
ויש לי תלמידים!.... דעו לכם תלמידים יקרים! שכל התורה שלכם, וכל התורה
שלי, כל החיבורים שלי, הכל זה בזכות שמיכת צמר אחת..... שהאשה הזו
הביאה לי!.....

ואתם יודעים מי זה היה 'אותו בחור'?.... היה זה רבינו הרב אליעזר מנחם מן
שך זצ"ל!.... תארו לכם, שהדור הזה היה 'מרויח' עוד איזה פתח וילנאי....

שהיה יודע לעקם וליישר ברזלים משהו משהו.... נו, מה היה לנו??.... צאו וראו מה 'שמיכת צמר' אחת יכולה לעשות!!

אז אתה יודע? אם כמה שקלים שאתה נותן לאיזה אברך לקנות 'מטרנה' לתינוק שלו.... אתה בעצם נותן כמה פרומות שמצילות את הגדול הדור הבא!.... ודע לך טוב טוב!!!!.... זה שאתה מחזיק תורה אתה לא עושה לאף אחד טובה! ממש לא!!!!!! אתה עושה טובה לעצמך בלבד!.... כשתגיע לעולם האמת... יגידו לך: בוא תראה כמה גמרות למדת.... כמה חידושים חידשת.... בוא תראה ביום פלוני בכית בתפילה שאתה לא מבין איזה סוגיה עמוקה.... בוא תביני, תראה כאן.... עד 4 לפנות בקר כתבת חידושי תורה.... מה, אני?? אני כל יום הייתי יושן אחרי החדשות של 8, אולי יש כאן טעות?? אני לומד גמרא?? אני בכיתי?? על מה שאני לא מצליח להבין?? אני בקושי יודע לקרוא!!!! ואז בשמים אומרים לך, אתה זוכר את האברך ההוא שעזרת לו קצת?.... אתה זוכר את האברך ההוא שעודדת אותו ואמרת לו: התורה שלך מחזיקה לנו את העולם?.... אתה זוכר? כן.... בזכותך האברך הזה המשיך ללמוד תורה, וכל התורה שלו, כל התפילות שלו, כל החיבורים שלו, הם שלך!.....